

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME

KOMİSYONU

GÖÇ VE UYUM ALT

KOMİSYONU

TUTANAKLARI

13 Şubat 2020 Perşembe

KONU

-Dr. Nihal Eminoglu'nun, göç ve uyum faaliyetlerinde yerel

yönetimlerin fonksiyonları, sığınmacılar açısından Belediyeler Kanunu

ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nu değerlendirmesi hakkında sunumu

13 Şubat 2020 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 13.10
BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet değerli vekillerimiz, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu altında faaliyet gösteren Göç ve Uyum Alt Komisyonu olarak çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Bugün Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinden Nihal Eminoğlu Hocam bize sunum yapacak, konu olarak da göç ve uyum faaliyetlerinde yerel yönetimlerin fonksiyonları, sığınmacılar açısından Belediye Kanunu ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun değerlendirilmesini ele alacak. Bundan önce ben birkaç değerlendirme yapmak istiyorum. Tabii sığınma konusu, göç konusu; dünyada tartışılmaya, konuşulmaya, dünyanın ekonomik, sosyal, kültürel yapısını etkilemeye devam etmektedir. Hem Afrika coğrafyasındaki kırım hem Afganistan coğrafyasındaki kırım hem de hemen yakınımızdaki Suriye’deki kırımlar göçleri tetiklemektedir. Hakikaten bir göç çağı yaşıyoruz. Neredeyse hem Avrupa siyasetinin hem Türkiye’deki siyasetin birinci maddesi çoğu zaman göç, göç konuşuluyor. Tabii bunları, bu konuyu değerlendirirken bu konu azalmıyor, göç konusu, göç olgusu azalmıyor; tersine ivme artıyor. Tabii hemen yanı başımızda İdlib’de meydana gelen olaylar nedeniyle yeni göç dalgaları oluşmaya başladı. Bu İdlib’deki karışıklıktan, iç savaştan yaklaşık 2 milyon Suriyelinin etkilendiği uluslararası kuruluşlar tarafından ifade ediliyor. Eğer bu insanlar, bu coğrafyada, İdlib coğrafyasında ve çevresinde duramazlarsa tabii 2 milyon daha sığınmacının ülkelerini terk etmesi veya şehirlerini terk etmesinden bahsediliyor. Tabii bunların bir kısmı da bu coğrafyadaki karışıklıktan dolayı Türkiye’nin oluşturduğu güvenli bölgede kalıyorlar. İnsani yardımlar da bu sığınmacılara bu kez sınır ötesinde yapılmaya devam ediyor. Bu süreçten Türkiye tabii etkileniyor ama Türkiye’nin baştan beri sığınmacılar konusundaki politikası belli; insani, hukuki görevini ve rolünü yerine getirmeye çalışıyor, Avrupa da etkileniyor. Avrupa da bu süreçten kaçıyor ve duvarlar örüyor. Mümkün olduğunca uzak durmaya çalışıyor ama her ne kadar kaçmaya çalışsa da ciddi bir şekilde etkileniyor. Bugün Avrupa’nın siyasal yapısını, göçmenler ve sığınmacılar âdeta şekillendiriyor. Ekonomi veya diğer konularda, siyasal tercihlerde Avrupa da etkileniyor; göçmen durumu, sığınmacı durumu etkiliyor. Maalesef sığınmacı karşıtı, sığınmacıları ötekileştiren, ırkçı, radikal partiler Avrupa coğrafyasında hızlı bir şekilde yükselişte. İşte, Almanya’da alternatif parti var; Belçika’da, Hollanda’da, Fransa’da ırkçı partiler var; ötekileştiren, ırkçı, göçmen düşmanlığı yapan partiler var; bunlar hızla yükseliyor. Tabii bunların hızla yükselmesi, Avrupa’nın değerlerini de aşındırıyor, net olarak ifade etmek gerekirse. Dünya şu anda bu soruna, kaynak ülkelerdeki bu soruna çözüm bulmaktan öte “Bu süreci nasıl durdururum?” sorusuyla muhatap olduğu için sorunu da çözemiyor. Aslında bu sorunun -sığınmacı sorununun- net cevabı, sorunun çözümünün net cevabı kaynak ülkelerdeki sorunları bitirmek. Kaynak ülkelerde savaş varsa savaşı bitirmek, iç çatışma varsa iç çatışmayı bitirmek, eğer fakirlik durumu varsa, sosyal adaletsizlik durumu varsa bu ülkelere dünyanın ve uluslararası inisiyatiflerin daha çok yardım yapmasını sağlamak.

Şimdi, bakıyoruz her geçen gün Akdeniz’de ölen sığınmacılar var. Ben bazen düşünüyorum, diyorum ki: “Yani hangimiz bir lastik bota, şişme bota çocuklarını, eşini, annesini, babasını alarak biner ve karanlık ortamda o lastik botla kilometrelerce ilerideki adalara ve kıtaya geçmek ister. Bunu, bu insanlara ne yaptırabilir?” Biz, karanlıkta kalsak çocuklarımızla “500 metre, 1 kilometre ileriye yürüyün.” desek bile, “Yürüyelim desek.” bile bir ürpeririz ama bu insanlar, bakıyorum bazen 100-150 kilometrelik bir denizi -karanlık denizi- lastik botla geçmeye çalışıyorlar. Yanlarında çocukları var,

yanlarında anneleri, babaları, yaşlıları var, ölümü göze alıyorlar. Demek ki kendi ülkelerinde yaşamak o kadar zor ki bu ölümü göze alıyorlar, bunu da görmek lazım. Evet doğru, o ülkelerde yaşamak çok zor, özellikle Suriye’de, şimdi, o insanların evlerinin çatısına her gün bomba düşüyor. Evinizin çatısına her gün bomba düştüğü bir coğrafyada yaşadığımızı düşünelim, çok zor. Bazen bize şey soruyorlar tabii, diyorlar ki: “Biz, Kurtuluş Savaşı’nda savaştık ama bu insanlar niye savaşıyorlar? Savaşsınlar.” Ben birkaç Suriyeliyle karşılaştığımda, tabii onlara sordum bu soruları. Onların hepsi şunu söylediler: “Ya bizde bir savaş yok, bizde bir iç savaş var. Dolayısıyla biz başka bir ülkeyle savaşıyor olsak elimizde bununla ilgili silahlar olsa, eyvallah gider savaşırız ama burada öyle bir şey yok. Şehirler arasında veya kabileler arasında veya ne bileyim farklı gruplar arasında bir çatışma var ve bizim elimizde tek bir sapan bile yok, bırakın ateşli bir silahı, sapan bile yok ama üzerimize uçaklarla bomba atılıyor dolayısıyla biz ya ölüme razı olacağız ya da o coğrafyadan başka ülkelere sığınmak zorunda kalacağız, bu yüzden biz aslında o sürecin içerisine giriyoruz.” diyorlar. İnşallah Suriye’deki süreç de sona erer diye düşünüyorum, bu insanlar da kendi ülkelerine dönerler, orada da güvenli bir ülke, bir sistem kurulur diye umut ediyorum.

Bugün yerel yönetimler konusunu değerlendireceğiz. Sığınmacılar ve mülteciler için Türkiye’de farklı kurumlar farklı şekillerde yardımlar yapıyorlar, farklı uyum çalışmaları yapıyorlar ama şunu ifade edeyim -ben de daha önce Göç İdaresinde çalışmış bürokrat olarak- bu konuda yerel yönetimler açısından bir düzensizlik var. Bazı yerel yönetimler bu konuda iyi yardımlar yapıyor, sistematik çalışmalar yapıyor -yardım demeyelim- sistematik çalışmalar yapıyorlar, bazıları hiç yapmıyor, bazıları da hiç yapmıyor ama yapanlara karşı da ciddi bir şekilde ön yargılı davranıyor. Diyor ki: “Siz yanlış yapıyorsunuz.” Suriyelilerle ilgili hiç çalışma yapmayan belediye başkanları biliyorum ama bunun üzerinden rant elde etmeye çalışıyorlar, siyasi oy devşirmeye çalışıyorlar.

Yasalara baktığımız zamanda da -birazdan hocam mutlaka değinecek- tabii, yeni bir konu olduğu için yasalarımız içinde de bu konuda çok düzenleyici işlemler yok. Aslında hocamızı dinledikten sonra “Bu konuda yerel yönetimler bu konunun neresinde olmalıdır? Yerel yönetimler mevzuatına bu konuda neler eklenmelidir veya neler çıkartılmalıdır?” konusunu bence üzerinde tartışıp -siyasal partiler olarak buradan yapabilir miyiz bilemiyorum- bir sonuç çıkartıp, ortak bir yasa teklifi teklif etmeyi ben arkadaşlarımıza teklif ediyorum yani bu konuyu biz ilk günden itibaren, hakikaten partilerüstü tartışıyoruz yani ufak tefek mutlaka partilerin görüşleri ortaya konuluyor ama daha çok konuyu biz objektif değerlendirmeye çalışıyoruz ve insani bir yaklaşım ortaya koyuyoruz.

Acaba bugünkü bu toplantıdan sonra, hocamızı da dinledikten sonra, belki bir iki belediye başkanını da ziyaret -onu da yapabiliriz- ettikten sonra ortak bir yasa teklifi hazırlayalım istiyorum ben. Hepimizin altına imza atacağı bir teklif hazırlayalım çünkü yerel yönetimler konusu önemli. “Yerel yönetimler bu işin neresinde olmalıdır”ı tam olarak düzenleyelim, diye düşünüyorum. İnşallah bu toplantılarımızdan bu şekilde somut sonuç çıkmasını bekliyorum.

Ben tekrar sizlere teşekkür ediyorum, toplantımıza katıldınız. Hocamıza da teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu konuyla ilgili ufak bir açıklama yapabilir miyim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun.

Sonuçta isteyecektim ama.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii, teşekkür ederim.

Bir: Hocamızın sunumu herhâlde bize maile gönderilecek ve alınacak çünkü bilgi almak isterim yoksa not alacağım ben bire bir.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam, hemen gönderebilir misiniz?

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Efendim, şöyle söyleyeyim: Sunumu paylaşmak açısından, benim açımdan hiçbir engel yok ama sunumda göreceğiniz üzere ben çok fazla deskriptif slaytlar üzerinden değil, slaytlardan örnek vererek spontane devam edeceğim. O yüzden arzu ederseniz not alabilirsiniz ama eğer Komisyonun talebi olursa genişletilmiş bir slayt veya bir konsept notunu ben sonrasında hazırlayıp tekrar Komisyona sunarım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mevcudu gönderirseniz biz memnun oluruz.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Mevcudu memnuniyetle gönderirim.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İki: Şimdi, tabii, bu sığınmacılarla ilgili bize yol gösterecek olan, rehber olan Anayasa’mızın 16’ncı maddesi. Anayasa’mızın 16’ncı maddesi yabancıların durumunu düzenliyor. Yabancıların durumuyla ilgili temel hak ve hürriyetler yabancılar için milletlerarası hukuka uygun olarak ancak kanunla sınırlanabilir. Anayasa’mızın devam eden maddelerine, işte kişi dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığın gelişimiyle ilgili madde 17 “herkes” ibaresini kullanır. Aynı şekilde zorla çalıştırılma yasağı 18’de “hiç kimse” der. 19’uncu madde “Kişi hürriyeti ve güvenliği, herkes” der.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bunları hocam anlatacak zaten.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özel hayatın gizliliği 20’nci madde “herkes” der. Konut dokunulmazlığı 21 yine “herkes” ibaresi der. Haberleşme hürriyeti yine “herkes” der.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey, Mahmut Bey, bunların hepsi...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bitiriyorum.

Din ve vicdan özgürlüğü yine “herkes” der yani burada devam eden tüm yasalarımızın, Anayasalarımızın devamında hepsinde “herkes” der. Sadece Belediye Kanunu’muzun 14 ve 15’te “vatandaş” ibaresi geçiyor. Sayıştayda bu şekilde belediyelere zimmet çıkarılan raporlar da var.

Son söz şu: Evet, bu göç sorununu çözmek her ülkenin kendi iç sorunu ama ülke olarak, devlet olarak bizim diğer ülkelerle ilgili acaba bu göçün bu kadar hızlanmasında, büyümesinde Türkiye Cumhuriyeti devletinin rolü neydi? Bizim burada hiç mi kusurumuz yok, devlet politikası olarak kendimizi de sorgulamamız lazım. Bu işi belediyeler siyasi oy devşirmeden ziyade kendimiz bu işi acaba ümmetçilik anlayışıyla bu hâle getirmedi mi?

Teşekkür ederim, saygılarımı sunarım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet, tabii şimdi yine Mahmut Bey konuyu başka yere götürdü, tabii arkadaşlar bunları söylemek hakkınızdır söyleyebilirsiniz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Söyleyecektim tabii, söylemesem o konuya getirmeyecektim. Bu işin oy devşirmeyle ne alakası, ilgisi var, belediye kanunu var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet, dinledim efendim ben sizi sonuna kadar. Şöyle ifade edeyim, bazı belediyeler Suriyelilere hiç yardım edilmemesine rağmen yardım edilmiş gibi -ya da belediye başkan adayları- hareket ederek “Ben geldiğimde bunlara yardım etmeyeceğim ya da belediye kaynaklarını onlara harcamayacağım.” gibi ifadelerde bulundular. Biz o belediyelerden yani ben konuyu oraya getirmek istemiyorum.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Bolu’da olduğu gibi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bakın bir tek Bolu Belediyesi değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şu anda burada eğer bir partiyi eleştireceksek bu o zaman bilimsel toplantı olmaz. Özür dilerim yani size karşı bir saygısızlık yapılıyor ama özür diliyorum şahsım adına.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey, bakın, ben dikkat edin herhangi bir belediyenin ismini zikretmedim.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Ben zikrettim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şimdi, olsun, siz söylediniz, o da zikretti, bir tek Bolu değil birçok belediyede bu oldu. Farklı şekillerde, farklı partilerden bu oldu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ama arkadaş Suriye sığınma sorununu siz yarattınız, AK PARTİ iktidarı yarattı.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Şimdi bu tartışmanın sırası mıdır, bir dinlesek.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Sunumu bir dinleyelim, sonra istişare edelim.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Niye üstünüze alındınız Sayın Tanal? Bir sürü belediye var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şimdi Mahmut Bey, bu Komisyonun adı...

Değerli arkadaşlar, Mahmut Bey, bakın, biz bu konuyu da ayrıca tartışırız ama benim fikrim şudur: Göçün sebepleri konusunda uluslararası politikalar konusu tartışılacaksa Meclisimizde bununla ilgili Dış İlişkiler Komisyonu var, onun alanına girer. Bu konuyu orada tartışmak daha doğrudur, orada da söz alınıp tartışılabilir. Biz spesifik bir konu tartışıyoruz, ben tartışmayalım demiyorum bakın, mutlaka olur ama komisyon olarak bize verilen görev bunun uyum boyutu, Türkiye’deki süreçleri boyutunda bir süreç ortaya çıkarılması. Ben de diyorum ki bakın, bu konuda farklı fikirler olacaktır, sonunda bunları söyleyeceksiniz. Ben ifade ederken herhangi bir belediyeyi de zikretmedim burada, geçmişte de öyle bir şey yapmadım, kimseyi de zan altında bırakmadım. Buradaki düzenlemeleri de az çok biliyoruz ama Avrupa’da nasıl, Türkiye’de nasıl olması gerekiyor, Türkiye’deki süreç nasıl işliyor hocamdan dinleyelim akademik olarak, sonra da uygun gördüğümüz iki tane belediyeye gidelim Suriyelilerin çok olduğu, iki belediye başkanını dinleyelim, onların sorunları nedir? Hakikaten bununla ilgili bir düzenleme istiyorlar mı? Tamamen olmasın, belediyelerden yardım yapılmasının fikri de çıkabilir veya belediyelerden yardım yapılsın, şu şartlarda yardım yapılsın fikri de çıkabilir, belediyeler bu işin şurasında olsun fikri de çıkabilir. Bu fikirleri toparlayalım, eğer ortak bir konsensüs oluşturabilirsek de komisyon olarak teklif edelim, sonuçta tartışalım, hocamı dinleyelim şimdi.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bakın, iki hafta önce solunuzda oturan değerli başkanınızla bir tek Çocuk Alt Komisyonu ile ilgili Şanlıurfa’ya gittik, nisan ayından itibaren Urfa Valimizin verdiği bir rapor var, 16 bin çocuk mevsimlik işçi olarak gidiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bence bu konuyu sonra tartışalım, Mahmut Bey, ben söz hakkı vermiyorum, şimdi konuya geçelim.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Sayın Tanal, siyaset yapmayalım lütfen.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun, buyurun.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkan...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir dinleyelim hocamı.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Hakemlik yapmak için araya giriyorum. Şimdi siz...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Başkan varken hakeme gerek yok canım.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Hayır, hayır, ikinizin arasına gireyim dedim, başkan sizsiniz tabii. Sayın Başkan zatıinaliniz bir sunum yaptınız, konuşma. Sanıyorum çekim var, konuştunuz, çok güzel. Konuştuğunuz bir çok şeye ben katılmıyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Doğrudur.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Ama siz, lütfen ya, orada ne yazıyor, biz niçin buradayız? Ee, müsaade et hanımefendi anlatsın, siz girdiniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Müsaade edin biz de burayı yönetelim, başkan olarak yönetelim.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Girdiniz, yorumlar yaptınız.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Bir tespit yaptı, Sayın Başkan bir tespit yaptı.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Bir dakika hanımefendi, ben dinledim, kimsenin sözünü kesmedim.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Kesmiyorum, devam edin buyurun devam edin, kesmiyoruz, mikrofonu kapatmıyoruz araya girip bir şey söyledim.

Buyurun devam edin, buyurun Sayın Vekilim. Mikrofonunuz açık, buyurun.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Sayın Başkan, yönetim tarzınızda şöyle bir eksiklik var, yanlış anlamayın, siz kendi dünya görüşünüz doğrultusunda bir giriş yaptınız, göçmen meselesine nasıl baktığınızı anlattınız, bunların çoğuna ben katılmıyorum. Benim katılmadığım bir sunumla işe başlarsanız burada tartışma çıkar gayet doğal. Ama şunu yapsanız, efendim, biz Komisyon üyeleriye, olay şudur, bu konuyla ilgili yerel yönetimlerin sorunlarını tartışacağız, burada bir sunum var. Bu sunum üzerine alırsanız sunumu, belediye mi ziyaret edeceğiz, başka bir şey mi yapacağız ama siz baştan diyorsunuz ki “Belediyeyi ziyaret edelim. Bazı belediyeler şöyle yapıyor. Bazısı böyle yapıyor.” Yani bunlara niye ihtiyaç duyuyorsunuz?

MELİHA AKYOL (Yalova) – Başkanın hakkı bu.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Bakın, efendim bir dakika ya.

MELİHA AKYOL (Yalova) – O zaman Başkansız bir toplantı olsun.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Bir dakika hanımefendi, müsaade et. Ne sabırsız insanlarsınız ya.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Öyle biz sabırsız ve heyecanlıyız.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Biz heyecansız mıyız?

MELİHA AKYOL (Yalova) – Bilmiyorum, ben kendimi tarif ettim. Sizin için bir şey söylemedim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU– Tamam, bir dakika. Dinleyelim.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) - Maşallahınız var.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Maşallah, sübhanallah.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Konuşmayalım o zaman biz, siz buyurun. Buyurun istediğiniz gibi yönetin.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O zaman gidelim arkadaşlar.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Keyfiniz bilir.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Baş başa kalın yönetin o zaman.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Olmaz arkadaş ya.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Hiç tahammülünüz yok.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Ben bir şey söyleyebilir miyim?

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Siz parazit yapmasanız buradaki problem çözülür. Araya girip parazit yapıyorsunuz. Sizinle muhatap oldum mu ben? Başkanla muhatap oluyorum siz karışıyorsunuz. Mahmut Bey Başkanla muhatap oluyor hanımefendi karışıyor. Maşallahınız var ya.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Sayın Başkan müsaadeniz olursa ben bir şey söylemek istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU– Hayır, siz bir şey söyleyemezsiniz.

Şimdi, Sayın Vekilim, bakın ben görüşlerimi ifade ettim.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Her zaman böyle yapıyorsunuz ya.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Ya yapmayın ya.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Eliniz bana çarpacak diye korkuyorum. Çarpıverir bak.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Yapmam hanımefendi, ya

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Vallahi çarpacak diye korkuyorum.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Olur mu ya, ben elimi kaldırabilir miyim hanımlara ya, mümkün müdür?

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Şöyle kaldırdınız.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Ayağa kalktınız ya, ayağa kalktınız.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Ben çok kılıbık bir adamım ya, vallahi bak.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Sayın vekilim, bakın. Ben sizi dinledim.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Ben oturuyorum tamam. Lütfen, Sayın Başkanım. Lütfen, bundan sonra bu toplantılarda lütfen toplantının tanımını yapın, ilgili konuşsun biz de huzur içinde sonra tartışalım ya. Başta başlıyoruz tartışmaya.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Ama sonda zaten tartışmalar yapılıyordu yani niye böyle yapıyorsunuz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU– Bir dakika, bir dakika Sayın Vekilim. Arkadaşlar, tamam karşılıklı konuşmayın.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Hanımefendi siz oraya geçin, siz geçin oraya.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Ben niye geçeyim oraya. Oturduğum yerden konuşurum ben.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) Hayır, yer değiştirin kardeşim.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Ya burada mı konuşuluyor sadece anlamadım ki?

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Ben söz alarak konuşuyorum hanımefendi ya. Siz de söz alın ya.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Söz aldım ben.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU– Tamam Sayın Vekilim, bitti mi konuşmanız?

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Bitirdim tamam.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU– Var mı sizin söyleyeceğiniz bir şey Sayın Vekilim?

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Var Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU– Buyurun.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Bakın, ben bizim Çocuk Hakları Alt Komisyon Başkanlığımızın bir ay önce yaptığı toplantının gündemini buraya getirerek Sayın Tanal zaten siyasetin tam ortasına soktu. Başkanımız girişte bir tespit yaptı, katılırsınız, katılmasınız, sunumdan sonra, usulümüz öyleydi... Komisyonlarda, yıllardır Meclis çatısı altında sunum yapılır, herkes bütün milletvekilleri söz alır, artık baştaki, girişteki konuyu mu eleştirir tespitlere katılmadığını mı söyler; usul böyledir, teamül böyledir. Ama daha hemen Sayın Tanal Anayasa'yı açtı okuyor, sabırla dinliyoruz, ondan sonra bir şey söyleyince, bu ikili konuşma. Yani Genel Kurulda bile karşılıklı konuşmalar oluyor. Bunu bu tarafa çekmenin bir anlamı yok. Burada iyi niyetle bir araya geliyoruz, olabilir biraz farklı bir yöne çekilebilecek bir konuşma olabilir ama sonuçta hepimiz belli bir noktadayız. Saygıyla devam edeceğiz. Bunda bir şey yok, bu kadar tepki gösterecek bir şey yok.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU– Tamam, teşekkür ederiz. Var mı başka arkadaşlar? Ben söyleyeyim.

RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU– Sayın Vekilim, şöyle: Tabii siz biraz zihin okuyorsunuz gibi geliyor. Ben ne konuştuğumun farkındayım. Bakın, ne bir partiyi hedef aldım ne bir belediyeyi hedef aldım. Bakın, dedim ki: “Sığınma konusu, dünyanın konusudur.” Şu anda bir tespit yaptım. Türkiye bu konuda şunları yapıyor, parti olarak da söylemedim.

Üç: dedim ki bazı belediyeler yardım yapıyor, bazı belediyeler yapmıyor, bazı belediyeler yapmadığı hâlde bakın, diyor ki: “Kardeşim buna yardım yapılması yanlıştır.” deyip propaganda yapıyor. Bunlar, olan vakalar. Ben demedim ki “Yardım yapanlar yanlış yapıyor, yapmayanlar yanlış yapıyor.” Bakın, dedim ki: “Bunun doğrusu neyse...” Bunun sebebi nedir? Yerel yönetimler yasasında -birazdan hocam açıklayacak- belediyeler yasasında, belediyelere bu konuda net görevler tanımlanmadığı için oluyor demek ki, bir tanımlama yapmak lazım. Bu tanımlamanın sonunda siz, şunu diyebilirsiniz: Bundan sonra yerel yönetimler yasasına yazalım: Belediyeler asla sığınmacılara yardım yapmasın. Teklifiniz bu olabilir. Başka bir vekilimizin teklifi şu olabilir: “Kardeşim, şu şu yardımları yapsın, bunlar olmayabilir.” bende dedim ki: bunları toparlayalım. Ortada bir mevzuat boşluğu var. Bunu birazdan da göreceğiz. Bununla ilgili bir sonuca gidelim dedim. Hepimizin ortak bir teklifi olsun dedim. Bakın, hepimizin ortak bir teklifi olabilirse, çok mutlu oluruz dedim. Aslında ben konuyu bir noktaya getirme konusunda yaptım. Asla ne İYİ PARTİ’nin fikri şudur, ne HDP’nin fikri budur, ne CHP’nin fikri budur demedim. Emin olun bunu yaparken de, bir şeyi söylemek istiyordum bazı belediyeler dediğimde bunun içerisinde AK PARTİ’li Belediyeleri de var, ben gidip görüyorum. “Ben yardım etmek istemiyorum.” diyenler de çıkabiliyor ya da “Ediyorum, yasada sıkıntı çıktı.” Diyenler de var. O yüzden biz bu konuyu netliğe kavuşturalım diye bunları söyledim. Yoksa, ben konuşmanın başında ne AK PARTİ Hükümetinin politikasını anlattım ne başka bir şey. Kaldı ki Mahmut Bey, yine daha önceki toplantılarda vardınız, yoktunuz bilmiyorum, bakın, göç sorununun, Suriye’deki sorunun kaynağı, savaşın nedeni ayrı bir tartışma konusudur. Ama gerçekten bizim Komisyonun konusu değildir. Bizim Komisyonun konusu: Göçmenler Türkiye’ye geldikten sonra bunlarla ilgili ne yapılabilir? Biz hangi kurallara göre bunlara davranıyoruz. Yanlışlarımız ne? Doğrularımız ne? Ömer Bey “çoğu zaman eleştiriyor” diyor ki: Yeteri kadar insani davranmıyorsunuz.” Siz bazen diyorsunuz ki: “Bu konuda bu kadar yardım edilmemesi gerekiyor.” Yani bu fikirler ortaya çıkacak ve bir sonuca varacağız.

Hocam, buyurun, bir dinleyelim, ondan sonra arkadaşlara söz vereceğim. Hadi bakalım.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Efendim, ben öncelikle nazik davetiniz için çok teşekkür ediyorum. Benim için bir onurdur, Komisyona hitap etmek. Ben, bir akademisyen ve birazdan da bahsedeceğim, kendini insan hakları savunucusu olarak gören birisi olarak en azından milletin temsilcileri tarafından muhatap alınmış olmaktan mutluluk duyuyorum. Her ne kadar partilerin farklı siyasi refleksleri olsa bile, bunun tartışıldığı platformlar bazen buraya yansısı bile en azından misafirine ve akademisyene nezaket gösterip, salonu terk etmeyip burada oturup beni dinleyecek olanlara da ayrıca teşekkür ediyorum.

Şimdi ben cevap niteliğinde değil ama İnsan Hakları Komisyonunda bir sunum yaparken tabii ki alt komisyonu, göç üzerine konuşacağız ama madem oradan da bir atıf geldi, dediğim gibi bugün üniversitede insan hakları dersini veren bir hocayım ve ilk dersinde söylediğim şeydir. Onu da söylemeyi bir borç ve misyon biliyorum. Hepinizin de hemfikir olduğunu düşündüğüm bir konu. Biz ki insan dediğimiz olguyu insan hakları üzerinde tanımlarken tam ve sağ doğmuş gerçek kişi diyorsak yani eşitlik, adalet prensibiyle kimseyi ayırmadan birinci, ikinci, üçüncü sınıf hakları; koruyucu hakları; isteme haklarının herkese uygulanacağını taahhüt ediyorsak, bugün Birleşmiş Milletler üzerinden

kurgulanan genel insan hakları evrensel prensipleri de bunu öngörüyorsa zaten şüphe yok ki bir toplum içerisinde var olan herkesin bu insani değerlerden, hak ve sorumluluklardan muhatap olduğunu kabul ediyor oluyoruz. Ama görüyoruz ki bazı dönemlerde, bazı uygulamalarda mevzuatlar, düzenlemeler vatandaşlık üzerinden farklı kurgulamalar yapabiliyorlar. Bu devlet refleksi olabilir, devlet güvenliği olabilir sadece Türkiye’de değil dünyanın birçok yerinde var. Birazdan da sunum içerisinde göreceğiniz gibi acaba bu bizim uyum çalışmalarında yerel yönetimleri ne kadar kısıtlıyor veya kısıtlamıyor, aksine yerel yönetimlere bir çalışma alanı açıyor mu: burada acaba belediyelerin inisiyatifinde mi veya niyetine mi bağlı bu uygulamalar, bunları değerlendireceğiz ama şüphe yok ki tekrar söylüyorum adı insan hakları olan bir Komisyonla öyle zannediyorum ki zaten ayrımcılık veya birilerini ön plana çıkartmak, hiyerarşi koymak, sosyal statü, sınıf ayrımı gözeterek bir siyaset ve politika izlemek gibi bir refleksin, algının, niyetin de içimizde olmadığını düşünerek ve bu niyetle ve gönülle bir akademisyen olduğumu da söyleyerek konuşmama başlamak isterim, bu birincisi.

İkincisi: Sayın Atay Uslu Beyefendi’yle biz çok defa bir araya geldik, sağ olsun tekrar söylüyorum, nezaket gösterdi, beni davet etti ama belki Komisyon üyeleri içerisinde beni çok tanımayanlar vardır. Ben o nedenle çok kısaca kendi arka planımı da vermek isterim ki neden bugün burada uyum ve özellikle yerel yönetimler boyutuyla konuşuyorum. Efendim ben Gazi Uluslararası İlişkileri bitirdikten sonra 1416 sayılı Kanuna istinaden devlet bursuyla yurt dışında okudum, bu da benim için ayrı bir onurdur o yüzden söylemeyi borç bilirim. Fransa’da yüksek lisans ve doktoramı tamamladım. Strazburg Üniversitesinde siyaset bilimi ve doktora unvanını aldım. 2016 yılı sonunda da zorunlu görev yerim olan Çanakkale Üniversitesine -o bir zorunlu görevdir ama benim için bir gönül borcudur, memnunumda Çanakkale’den döndüm şu an uluslararası ilişkiler bölümünde doktora öğretim üyesi olarak görev yapmaktayım. Aynı zamanda da bir sivil toplum kuruluşuyla yakın çalışıyorum İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi Ankara’da bulunan orada da hem danışmanlık yapıyorum hem bazı projelerde yer alıyorum ve bir üyesiyim

Strazburg’da olmanın benim için ayrıca bir şansı da oldu ki yine bugün sunum içerisinde sizinle birçok deneyimi bu anlamda paylaşacağım. Malumunuz Türkiye’nin de üyesi olduğu 1949’da kurulan ve bugün 47 üyesi olan Avrupa Konseyi, Avrupa Konseyinde öğrencilik dönemimde çokça staj yapma fırsatı buldum, hatta ilk stajım da - kulaklarını çınlatıp saygıyla anmak isterim-Dışişleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu’nun Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı olduğu dönemdedir. Kendisi biliyorsunuz ki Türkiye’den ilk başkan hâlen de bu sıfatı üzerinde taşımakta. Ondan sonra başlayan Konseyle ilişkimi hâlen devam ettiriyorum. Konseyin birçok farklı departmanına ki bunun içerisinde yerel ve bölgesel yönetimler kongresi de var, sunumda çokça bahsedeceğim kültürler arası şehirler programı var, onlara da danışmanlık yapıyorum, hâlâ düzenli olarak Strazburg’a gidiyorum. Bu benim için şöyle bir avantaj sağladı, bugün Türkiye’nin konuştuğu ve yakın zamanın sorunu olarak gördüğümüz göç; göçmenlerle, mültecilerle bir arada yaşama sorunu takdir edersiniz ki Avrupa’nın çok çok öncesine dayanan da bir sorun, aslında bir yerinde Türkleri de bizleri de ilgilendiriyor. Çünkü bizim göç edenlerimizin de oraya uyumunu Avrupa’da çokça konuştuk. Bu nedenledir ki ben aslında hem Avrupa Konseyi stajlarım sayesinde biraz daha o 47 ülkenin nabzını tutabilme, oradan çok fazla parlamenterle, yetkiliyle görüşebilme, buluşabilme fırsatı buldum ve Avrupa Konseyinin de bir insan hakları örgütü olarak duruşunu nispeten analiz edebilme fırsatı buldum. Bu deneyimleri de buraya getirdiğim zaman, çoğu noktada, gerek akademik çalışmalarında gerek sizlerle veya diğer partnerlerimizle buluşmalarda karşılaştırmaya yapabilmenin de avantajını yine görmekteyim.

Yerel yönetimlere ilğim -özellikle konunun yerel yönetim boyutuna ilğim- nereden geliyor dersiniz de zaten doktora sürecimde de yurt dışı Türkler, azınlık kavramları ve insan hakları çalışıyordum, göçmenlerin Avrupa’ya entegrasyonunu çalışıyordum. Hâlâ bu konunun birçok noktada Türkiye’deki

Suriyelilerin durumuyla örtüştüğünü düşünmekteyim, her ne kadar yurt dışındaki göçmen diasporasının varlığının oluşum şekli bir mülteciyle eş değer olmasa bile sonraki aşamasında “Bir arada nasıl yaşanır?” formülünü bulma noktasında çok örtüştüğünü de düşünmekteyim.

Yerel yönetimler bakımından Avrupa Konseyinin Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresine -ki bildiğiniz üzere bizim ülkemizden de 18 delege var orada, düzenli olarak yılda yapılan 2 toplantısında temsil ediliyor - 2017 yılında bir rapor hazırlanıyordu ve o raporun uzmanı olarak raporu çalışmamı istemişlerdi. Ben de 2 raportörle birlikte “Kabulden Entegrasyona: Göç olgusu karşısında yerel ve bölgesel yönetimlerin rolü” isimli bugün internette de çok rahat bulabileceğiniz bir raporun yazımını uzmanı olarak, raportörü olarak gerçekleştirdim. Bununla birlikte ayrıca bu konuyu yerel yönetimler üzerinde değerlendirmeye başladım.

Yine, “Kültürler Arası Şehirler Programı” nedir, ne değildir; ben çok avantajlı görüyorum Türkiye’deki belediyeler açısından, ondan zaten bahsedeceğim, onun hâlâ uzmanı olarak çalışıyorum. Şu anda da bu konu o yüzden tam da yerinde denk geldi, benim çalışmamı zenginleştirdi. Türkiye Belediyeler Birliğinin, GIZ Alman vakfı iş birliğiyle düzenlediği bir proje kapsamında Murat Erdoğan Hocayla birlikte bir modül hazırlıyoruz. “Belediyeler neler yapabilir, neler yapamaz?” “Mevzuatın eksikleri, açıkları nelerdir?” “Göç terminolojisi ne söyler?” “Türkiye’de iyi uygulama örnekleri var mıdır, belediyeler neler yapar?” tam da bu modülde. Çok kapsamlı bir sizin tabirinizle rapor, bizim tabirimizle bir modül hazırlıyoruz.

Benzer bir çalışmayı Marmara Belediyeler Birliği de birkaç hafta öncesinde benden talep etti. Onlar da bir proje kapsamında yine benzer bir modülün, Marmara Belediyeler Birliği çerçevesinde hazırlanmasını benden istiyorlar. Yani, ben bugün Türkiye’de, özelinde Suriyelilerin toplumdaki durumunu araştıran, çalışan bir akademisyen, onun biraz daha özelinde özellikle bunun yerel yönetimler boyutunu ele alan bir akademisyen ama genelde aslında göçmen mülteci azınlıklarla bir arada yaşama ve entegrasyon modellerini çalışan bir araştırmacı olarak karşınızda bulunuyorum.

Başta söylemiştim, çok detaylı ve çok teknik bir sunum olmayacak, slaytları sadece sizi biraz daha rakam verirsem veya bir kurum raporundan bahsedersem görünür olması açısından koydum. Ama program bittikten sonra arzu ederseniz, vaktim de olursa biraz daha genişletilmiş bir hatta konsept notuyla sizinle daha fazla bilgiyi paylaşmak da isterim. Konu itibarıyla çok detayına girmek istemedim ki siz komisyon olarak zaten bunun ziyadesiyle takibindesiniz, sadece genel çerçeveyi son durumu görelim.

Biliyorsunuz, geçici koruma statüsünde Suriyeliler, bu son sayı 3 milyon 576 bin 344, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünden 30 Ocak tarihli. Efendim, bu Türkiye nüfusunun yüzde 4,35’ine karşılık geliyor ki Avrupa Konseyi ölçeğinde düşünelim, 47 ülke; dünya ölçeğinde düşünelim, böylesi bir yüzdelik oranla ülkesinde mülteci -bizim statümüz itibarıyla geçici koruma desek- barındıran başka bir ülke zaten yok. Bu anlamda Türkiye’nin, olağanüstü farklı bir süreç yaşadığı kaçınılmaz.

Yine -son rakamlar sayılır, Aralık 2019- 110 bin yeni Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı; tabii burada kastettiğimiz geçici koruma altında olanlardan vatandaşlığa geçenler. Yine, Aralık 2019 resmî rakamlarına göre geri dönen sayısı 369.690. Burada da yine şu an çok net görememekle birlikte, tabii çok rahat ulaşabileceğiniz, 2011 yılından yani, Suriye göçünü almaya başladığımız günden bu yana Suriyeli sayısında ne kadar artış olduğunu da gözler önüne sermek mümkün.

Böyle bir tabloda “Neden yerel yönetimler önemli?” sorusunu anlamanın belki de en açık ifadesi bu haritadır. Çünkü bugün Suriyelilerin yüzde 98,23’ü kentlerde yaşıyor, şehirlerde yaşıyor ve biz onlara kent mültecileri diyoruz. Birazdan, il il de üzerinde biraz konuşacağım ama tabloyu genel olarak görelim:

(Slayt gösterimine başlandı)

DR. NİHAL EMİNOĞLU - Geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı da koyu kırmızı olan yerler, tabii ki ağırlığın fazla olduğu yerler. Bu diğer kırmızı olmayan yerlerde mülteci olmadığı anlamına gelmiyor ama ilk 10 sıralamasında bu şekilde, gördüğünüz gibi sınır bölgesi olduğu için sınır şehirlerinde de bir artış var.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Pardon.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Buyurun efendim.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Onu keşke şey olarak yapsaydınız, hani ile oranına göre, o ildeki...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Nüfus oranına göre.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Şimdi onu göstereceğim, efendim. Göç İdaresi böyle bir tablo öngörmüş ama dediğiniz çok doğru, ben de açıklayıcı olsun diye tam da bunu koymuştum, nüfus ve il oranına diye. Harita üzerinden değil ama bunun üzerinden belki görmek daha mümkün olur.

Şimdi, tabii ki birçok Göç İdaresinin raporlamaları var ve onun üzerine çalışan dernekler var. Ben çok detaya inmedim, ilk 10 üzerinden konuşalım istedim. Şehirler sıralamasında, tam da sizin dediğiniz gibi İstanbul bugün Suriyeli nüfusu itibarıyla en fazla mülteciyi Suriyeliyi barındıran bir şehrimiz. Bu arada, yine akademik refleksle şu dipnotu düşeyim: Hukuken, Suriyelilerin geçici koruma statüsünde olduğuna şüphe yok. “Suriyeliler” ifadesini ben kullanmakta da çok çekinmiyorum ve bunu pejoratif algılamadığımı da en azından şu an belirtmek isterim ama sosyal statü itibarıyla mülteci oldukları gerçeğini çok değiştirmedikleri için bizim coğrafi sınırlamamız bazen ifadelerimde “mülteciler” diyerek aslında Suriyelileri kast ediyor olabilirim. Bu anlamda da, yine bir açıklayıcı dipnot geçmiş olayım.

İstanbul, 482.483 son rakamla ama az önce vekilimin de söylediği gibi eğer biz nüfusa oranına bakarsak şu an 9’uncu sırada gördüğünüz Kilis aslında en önde geliyor. Çünkü yüzde 81,02 oranında oransal olarak baktığımız zaman mülteciyi barındırıyor. Arkasından örneğin, Gaziantep geliyor, Gaziantep tabii hem nüfus itibarıyla 2’nci sırada ama hem de oransal olarak yüzde 22’lere varmış bir durumda. Bu şekilde listeye bakınca İstanbul, Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Adana, Mersin, Bursa, İzmir, Kilis ve Konya’yı görüyoruz.

Tabii ki bu liste genişliyor, sadece birkaç ilimizde, tam hangileri olduğunu not almamışım ama Bayburt da içindeydi hatırlıyorum, 10’larla konuşacağımız mülteciler var hani 10 tane, 20 tane bu sayılarla. Onun dışındaki Türkiye’nin bütün illerinde, ciddi oranlarda Suriyelinin olduğu, mültecinin olduğu açık. Tabii, yine, konumuzun çok doğrudan bağlantısı olmadığı için buraya veri yığılması yapmaması adına koymadım ama biz biliyoruz ki sizler de biliyorsunuz ki Türkiye’de şu an Suriyelilerin durumunu konuşmakla birlikte uluslararası koruma altında olanlar da var geçici koruma altındakilerin dışında. Bu nedenle zaten sayının aslında 4 milyonun üzerine de çıktığını söylüyoruz. Aslında, her ne kadar hukuken bu statüler ayrışsa bile biz, bence uyum çalışmalarını yaparken bütün bu grupları hatta tırnak içinde bizim YUKK’un da öngördüğü gibi yabancılarla bir arada yaşama üzerinden böyle bir üst semsiyeden kurgularsak çok daha sağlıklı olur diye de düşünmekteyim.

Bu son tablo, tabii, 24 Ocak 2020’yle belirlenmiş. Tabii, sizin de çok iyi bildiğiniz üzere neden böylesi dengesiz bir dağılım var? Çünkü bu çok açık, bu da en başta bir yerleştirme politikasının izlenmemesiyle alakalı. Açık kapı politikasının dolaylı bir sonucu yani aslında açık kapı politikasının beraberinde sistemli bir yerleştirme de yapılabilirdi ama sayıların bu kadar artacağına öngörülemediği olması, biraz daha geri dönme ihtimalinin üzerinden kurgulanmış olması o anlamda bir açık ortaya çıkarmış. Yani Türkiye’nin şu ana kadar yerleştirme politikası, Avrupa’da bazı ülkelerde gördüğümüz örnekler üzerinden çok sistematik olmadığı için böyle bir dağılım var. Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki her ne kadar başta bu politika çok kesin bir şekilde uygulanamasa da şu an için Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı özelinde yapılmaya çalışılan en azından bazı illerin kayda kapanması,

artık çok fazla mülteci ve Suriyeli bulunduğu için, başka illere yönlendirme yapılması veya İçişleri Bakanlığının son dönemde açıkladığı gibi “kayıtsızlarla mücadele etmek” bakımından kayıtlı olduğu yere gönderme veya kayıt altına aldırma prosedürleriyle aslında yeni yeni bir dolaylı yerleştirme politikasının izlendiğini de görmek mümkün.

Şimdi, bu çerçevede, peki neden “uyum ve yerel yönetimler?” Ben, uyuma bir ilave daha yapıyorum Sayın Başkanım. Sadece “uyum” değil “kalkınma” da aslında yerelde başlar yani biz belki uyumu, şimdi, 4 milyona yakın mülteciyi, geçici koruma, uluslararası koruma barındırdığımız için konuşmaya başladık ama Türkiye’deki kalkınmayı, devlet var olduğu günden bu yana konuşuyoruz. Kalkınmayı da konuşurken aslında yerel politikalar ve stratejilerle başlarsak belki çok daha farklı sonuçlar edinebiliriz diye ben sadece uyum değil “Uyum ve Kalkınma” hatta burada başka bir şey de ortaya çıkmış oluyor. Ben ki bir ülkede bulunan mültecileri, yabancıları her ne kadar o ülkenin yönetimi açısından zorluklar çıkaran bir potansiyel olarak görsem de aynı zamanda bir avantaj olarak da değerlendirebileceğini gördüğüm için bu ikisini birbirine bağlayıp biz bu mültecileri ve yabancıları uyumun ve kalkınmanın parçası hâline getirip yani negatif süreci pozitif çevirebiliriz diye de görüyorum. O nedenle iki ifadeyi birlikte kullanıyorum.

Şimdi, kulaklarını çınlatayım, ben kendisiyle Strazburg’da yaptığım bir toplantıda, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı Fatma Şahin Hanımefendi Strazburg’a geldiğinde Gaziantep’i ve oradaki mültecileri ve uygulama örneklerini anlatırken yine bir gazetecilik geçmişim de var o yüzden Konsey adına bir mülakat yapmıştım, o sırada mı sonrasında mı söyledi bilmiyorum ama çok samimi ve güzel bir eleştiri yapmıştı kendi adına da dair. Dedi ki: “Ben, Gaziantep Büyükşehir Belediye Başkanı olana kadar -çünkü öncesinde biliyorsunuz bakanlık dönemi var- bütün Türkiye’nin Ankara’dan yönetilebildiğini zannediyordum ve yönettiğimizi zannediyordum ama Gaziantep’e gidince ve bir belediye başkanı olunca gördüm ki bütün Türkiye, Ankara değil. Hatta onun ötesini gördüm ki Gaziantep bile sadece Gaziantep değil.” Yani, bu, aslında hepimize şunu gösteriyor: Biz de, akademisyen olarak çalıştığımızda, sahaya indiğimizde inanılmaz farklı şeyler görüyoruz ve bazen diyoruz ki, biz ne kadar çatı bir çerçeve oluşturabiliriz ki her yeri, her sorunu, her bölgeyi kapsasın? O nedenle bu strateji çok basit bir mantıktan yola çıkıyor siz de takdir edersiniz ki. Türkiye’nin her bölgesi, daha ileri gidelim, her bölgedeki her il, daha da ileri gidelim, her il içerisindeki ilçeler ve mahalleler bile birbirinden farklılaşırken bizim zaten her şeyi, hepsini kapsayan bir uyum stratejisi geliştirmemiz çok sağlıklı değil ama bu olamayacağı anlamına gelmiyor. Çünkü bütün bölgelerin dokusu farklı. Burada ben dokuyu hem etnik yapısı itibarıyla isimlendiriyorum hem sosyoekonomik düzeyi itibarıyla isimlendiriyorum. Yani, Sultanbeyli ile Kadıköy’ün sosyoekonomik yapısının aynı olmaması gibi. Fiziki altyapısı itibarıyla isimlendiriyorum, ki belediyeleri konuşurken bunun ne kadar önemli olduğunu biz alanda çalışmaya gidince gördük. Az önce de gördük yabancı mülteci sayıları farklı. O nedenle bırakın her bölgeyi, her ili, her mahallede bile “Suriyeli” denilince aynı refleksi almıyorsunuz. Yani, koskoca İstanbul’da, Ankara’da Çayyolu’ndayken “Suriyeli” dediğiniz zaman hâlâ, belki hayal meyal, kim olabilecekleri ve bir bölgeye ne kadar zarar verebilecekleri varken Keçiören’de, Altındağ’da bire bir o insanlarla yaşama hâli var ve ihtiyaçlar farklı; hem yerel toplumun ihtiyacı hem de o yere gelmiş ve bir şekilde uyumlaşmaya çalışanların ihtiyacı. Hâl böyle olunca bu nedenle tek bir uyum modeli geliştirmek mümkün değil ama bu, çok da negatif bir şey değil. Ben, şöyle bir iddiada bulunuyorum ve onu da sizinle paylaşıacağım: Uyum modelinin genel çerçevesini belirledikten sonra ayrı ayrı uyum modülleri, ki bunun yine bazı bölgeler için ortaklaşan noktaları olacaktır, bazı iller için aynı şekilde, hakeza ayrışan noktaları olacaktır. Bunu geliştirmek aslında bunun bizim için bir handicap değil tam tersi bir zenginlik olduğunu ve esneklik olduğunu gösterecektir. Yani, böyle de bir durum var. Nasıl olduğunu... Tam da işte bu, biraz toplanma sebebimiz olan “Mevzuat ne diyor, bir esnekliğimiz var mı? İyi niyetle bakıldığı zaman bu konuda çalışmak isteyen belediye veya yerel yönetimler ne yapabilir, istemeyen

ne yapabilir?” dediğimizde aslında bizim bu farklılığımızın bir zenginlik olduğunu, bir handicap olmadığını ve istersek bazı modelleri biz engellemelere rağmen hayata geçirebilirizi göstermek adına böyle bir bakış açısının olması gerektiğini de düşünüyorum. Yani, maalesef İngilizce söylendiğinde daha çok yerine oturmuş, mottolaşmış ama bizim de yine Türkçeleştirebileceğimiz bir duruş var ki, burada benim yine ortaya koymak istediğim. Aslında global ve küresel düşünüp bunun lokal, yerelde uygulayabilmesini, eyleme geçirilmesini yapmak mümkün. Hatta bunun için yeni bir terminoloji var: “Global”ın “glo”sunu, “local”ın “cal”ını alıp “glocal” bir strateji. Yani, bu mümkün. Biz yine merkezî yapıda devlet stratejisi olarak bir uyum politikası ve çerçevesi öngörüp ortaya koyup ama bunun lokalde yani yerelde farklı etkilerinin ve yansımalarının olacağını kabul edip hâliyle bu global düşünce ile lokal eylem alanını birleştirebilirsek gayet “glocal” yani hem küresel hem yerel bir model ve modül, birden fazla model ve modül gerçekleştirebiliriz. Kolay mı? Zor. Ama yapılabilir mi? Elbet yapılabilir, Avrupa üzerinde de çeşitli örnekleri var, onları da sizlerle nispeten paylaşacağım.

Şimdi, yerel yönetimleri konuşurken bizim referans aldığımız, elbette Anayasa’mız bunun için en temel metinlerden bir tanesidir, ama başlangıçta benim insan hakları vurgusu yapma sebebim de odur. Anayasa zaten insan hakları perspektifiyle ele alındığı için bütün hak ve yükümlülükler bakımından tam da ayrımcılık öngörmeyen, eşitlik ve adalet prensibine dayanan ve bütün, tam ve sağ doğmuş kişiler bakımından hak ve yükümlülükler öngören bir belgedir. Ama biz biliyoruz ki, Anayasa’yı zenginleştiren ve destekleyen kanun hükmünde kararname, mevzuatlar, yönetmelikler üzerinden de devlet işler, devletin işlemesi sadece anayasayla mümkün değildir. Bu devletin, belediyeler üzerinde işleyişini düzenleyen ve bizim için şu an referans belge aldığımız, artısıyla eksisiyle, ama günahıyla sevabıyla kabul ettiğimiz bir belediye kanunumuz var, 5393 sayılı Belediye Kanunu; yerel yönetimlerde mültecileri nasıl ele alıyor, en temel noktalardan bir tanesi bu. Burada ben sizinle 3 ana madde paylaşacağım. Bir tanesi 13’üncü madde. Bu madde, “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir.” diye açık bir ifade bulduğu ve bu bizim hemşehrlik hukuku dediğimiz, hemşehrlik maddesi dediğimiz ve bu şekilde kısaltabildiğimiz de bir madde. Bugün, en düz tabiriyle söyleyeyim “eğer belediyenin niyeti Suriyelileri veya mültecileri kapsayan bir hizmet sunmaksa” bu maddeye tırnak içinde sığınarak bu hizmeti yapabilir.

Peki, başka engellemeler ve başka niyetleri olduğunda ne olabilir? 14’üncü madde var. Çok açık olmamakla birlikte “belediye hizmetleri vatandaşlara en yakın yerlerde ve uygun yöntemlerle sunulur” diyor. Burada, aslında belediye hizmeti sadece vatandaşa yapılır ifadesi yok. Bakın 13’üncü maddedeki ifade çok daha net ama ifade içerisinde vatandaş geçtiği için herkes, halk, toplum vesaire vesaire vurgusu olmadığı için acaba bu belediyeler açısından sınırlayıcı mı sorgusuna düşünme nedeni sağlayan maddelerden bir tanesi.

Bir başka madde daha var, çok konuşulmayan ama benim önemli gördüğüm.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Hangisini esas alacağız o zaman?

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Birazdan bahsedeceğim efendim. Bunu da tamamlayım onunla ilgili görüşü söyleyeceğim.

38’inci madde de belediye başkanının yetkilerini ele alırken diyor ki: “Sosyal yardım için ayrılan yardım bütçesini ilçedeki yoksul ve muhtaçlar için kullanabilir belediye başkanı.” Burada da bir vatandaşlık vurgusunu görmüyoruz.

Şimdi, ben bir hukukçu değilim ama hukuki metin incelemesini aşağı yukarı yapabilen birisiyim ve uluslararası hukuk okuyan birisiyim. Sadece bu 3 maddeye bile baktığınız zaman aslında bir belediyenin bölgesinde bulunan, belediyesinde, şehrinde bulunan, bakın sadece Suriyeli diye konuşmuyorum, yabancılara dahi bu kapsamda yoksul ve muhtaç olduğunu göstermesi veya hemşehrlik bağıyla hizmet etme hakkı var. Bu ifademi şununla da destekliyorum. Belediyelerin en çok çekindiği şey Sayıştay

denetimi olması durumunda bu maddelerden birisine dayandırılarak yanlış yere hizmet götürdüğü, bütçeyi yanlış yere harcadığı ifadesi. Efendim, bununla ilgili benim yaptığım araştırma ve çalışma ve bizzat Türkiye Belediyeler Birliğinin Genel Sekreter Yardımcısını daha birkaç hafta önce Kocaeli’nde bir toplantıda dinledim; âdeta, belediyelere açık çek verdi, dedi ki: “Sayıştay denetiminde bu şekilde bir mağduriyetin sağlanması söz konusu değildir, mevzuat açıktır. Ben daha genişletiyim “Korkmayın, çalışın.” dedi. Şimdi, bu anlamda bakıldığı zaman peki, ne oldu, bütün hikâye bitti mi, sorun çözüldü mü? Başka yerde başka sıkıntılar var birazdan bahsedeceğim ama siz bir hizmet götürmek istediğinizde eğer doğrudan oradaki Suriyelili, mülteciyi, göçmeni, yabancıyı muhatap alıyorsanız sizin elinizde belediye başkanının yetkilerini düzenleyen 38’inci madde ve 14’üncü, 13’üncü madde hemşehrilik hukuku bu yetkiyi veriyor ama sorun böyle çözülmüyor. Birazdan bahsedeceğim, bütçeyle ilgili bir sorun olabiliyor. Belediyelerin kendi fiziki ve kadro yapılanmasını bu anlamda geliştirmesiyle ilgili mevzuatta sorunlar olabiliyor ama şunu açık söyleyebilirim: Hizmet niyetinde olan bir belediye birazdan göstereceğim tırnak içinde “başka yollarla” bu hizmeti götürmenin yolunu bulabiliyorsa, çünkü belediye şunu söyleyebilir: “Mevzuat bana hizmet etme hakkı tanıyor ama benim bütçem yok”. Ben şimdi, birkaç alternatif yol göstereceğim o bütçe nasıl sağlanabiliyor? Mevzuat bana hizmet etme hakkı tanıyor ama benim fiziki kapasitem yok, yerim yok, okul nasıl açayım, sosyal hizmet nasıl kurayım? Göstereceğim alternatiflerin nasıl olduğunu ama bu alternatifler bulunabildiği hâlde benim yasa engelim var noktasında bu tablo bunun çok ikna edici olmadığını gösteriyor ve belediyelerin bu korkusunun nispeten yersiz olduğunu da bize gösteriyor.

Şimdi, biraz daha konunun içine girmek istersek bizim referans kaynağımız Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 96’ncı maddesinde yine yerel yönetim vurgusunu görüyoruz ve birazdan bahsedeceğim, “Hocam, tamam biz belediyeler bunları yapalım da nasıl yapalım?”ın önünü açacak bir maddedir aslında bu. Bizim en azından buna naçizane yol gösterdiğimiz de referans aldığımız. Çok bildiğiniz bir madde olduğu için baştan sona okumayacağım ama burada zaten uyum faaliyetlerinden yerel yönetimlerin de muhatap alındığı ve yerel yönetimlerin kamuoyuyla, sivil toplumla, üniversitelerle, uluslararası kuruluşlarla da iş birliği yapabileceğini gösteren, bunun yolunu hukuken açan bir metin var. Bu çok çok önemli bir şey, yerel yönetimlerin bugün belediyelerin de yine kendi özelinde bölgelerinde bulunan Suriyelilere, mültecilere, göçmenlere, yabancılara hizmet verip veremeyeceğini ve olası uyum faaliyetlerini yapıp yapamayacağını mevzuata uygun olup olmadığını görmesi bakımından. O nedenle bu tırnak içinde belediyeleri de bu anlamda yine rahatlatan ve kurtaran maddelerden bir tanesi.

Şimdi, peki burada başka hangi sorunlar var? Az önce dedim ya, mevzuat müsaade ediyor da belediyelerin tek derdi mevzuatta hemşehri mi, vatandaş mı kurgusu? Hayır, değil, başka sorunlar da var. Burada mülteciyi yine tırnak içinde aldım. Çünkü, aslında Suriye’den gelen göç sonrasında biz bu Suriyeliler üzerinden bütün mültecileri, göçmenleri ve o bölgemizde bulunan yabancılar üzerinden bu sorunları konuşuyoruz ve ben, bunu, süreç yönetimi olarak da nitelendirmeyi seviyorum. İfade olarak da “Mülteci krizi” demeyi çok uygun bulmuyorum çünkü ülkesini terk etmek zorunda kalan ve hayatını kurtarmaya çalışan insanlar krizin unsuru olamazlar, krizin mağduru olabilirler. Her gittikleri ülkede bu yeni grupla, bu yeni fenomenle mücadele etme yöntemidir eğer kriz olarak nitelendireceğimiz bir şey varsa. Yani bu süreci nasıl yönetebiliriz? Bizim derdimiz odur. Mülteci bunun mağduru. Aynı şekilde belediyenin de devletin de zaman zaman bunun mağduriyetini yaşadığı gibi.

Şimdi, ben burada temel sorun alanları ve tavsiyeler olarak birleştirdim. Efendim, ilkinе bakalım: Belediye Kanunu, yabancılar da hizmet verecek şekilde yeniden düzenlenmesi. Bakın, takdir edersiniz ki az önce gördük aslında bu çok ciddi bir handicap değil ama bazı belediyelerin bilmeyerek veya iyi niyet dışında bunu gerekçe göstererek aksi uygulamaları varsa belki kanunda bu anlamda açıklık olması, hukuken ve belediyeler açısından daha rahatlatıcı olacaktır; bu temel bir durum.

İkincisi, belediyelerin mülteci sayısına bağlı olarak değişen özel bir mali desteğin merkezi bütçeden sağlanması. Bugün, belediyelerle görüşmeye gittiğimiz zaman bizim modülde de tabiri caizse çözümünü aradığımız en temel noktalardan bir tanesi bu. Belediye veya bununla ilgili düzenlenmiş kanunun yönetmelikleri diyor ki: Bir belediyede en temel kriter -büyükşehir il belediyesi, ilçe belediyesi hepsi için konuşuyorum- nüfus kriteridir. Belediye, kendi içinde bulunan nüfusa oranla bütçeden pay alır. Bu nüfusun yanında turizm, sanayideki payı gibi etkenler de var ama “Yüzdesi çok düşük en belirleyici olan nüfustur.” diyor ve bu nüfusu da hâliyle belediye içerisindeki vatandaşlık üzerinden kurguluyor. Bu da çok doğal bir sonuç doğuruyor ki bugün yüzde 81 oranında Kilis’te artık nüfusu aşan bir mülteci durumu var dersek, bunların statüsünü geçici koruma üzerinden kurgularsak ve yüzde 81’lik bu artış, bu mevzuat açısından görünmüyor. Hâliyle bütçe yine vatandaş üzerinden veriliyor ve belediye, kendi sınırlı bütçesiyle bu sefer istese de hizmet edemez bir hâle geliyor. Yani burada temel durum bütçenin nasıl aktarılacağı. Ama bakın ilerleyen slaytlarda ve biraz daha sohbetimiz devam ederken bunun bile nispeten formüllerinin en azından şu aşamada olabileceğini söylemek isterim. Benim, Başkanın girişteki konuşmasında yani hevesle heyecanla not aldığım ve eğer süreci devam ederse bir akademisyen olarak, bir Türk vatandaşı olarak gönülden destek vermek isteyeceğim önemli bir şey var ve sesimizi duyurmak eğer buna vesile olduysa ne âlâ. Bu yerel yönetimlerin mevcut düzeninin, mevzuatının gerçekten biraz daha siyasi reflekslerden çıkıp hele ki komisyonun adına yakışır insani reflekslerle, insan hakları üzerinden yeni bir yasa teklifiyle düzenlenmesi noktası çok çok önemli. Çünkü mevzuat çok normaldir ki daha kısır kalmıştır ve değişen sisteme ayak uydurması gerekir. Orada belki en üzerinde çalışılması gereken noktalardan bir tanesi bu bütçe meselesi. Yani 13’üncü madde, 14’üncü madde hemşehrilik, vatandaşlık, bir şekilde o açık zaten kapatılır ama belediye, bu bütçesini artık bölgesinde bulunan vatandaşların dışındakiler üzerinden nasıl gösterebilir ve sağlayabilir? Bu oldukça önemli bir nokta. Yani Türkiye bu anlamda değişiyor, o nedenle mevzuatının da ona ayak uydurması lazım.

Bir başka sorun, yine belediyeler nezdinde göçle ilgili özel alt birimlerin kurulması. Bakın, ben bu modülleri çalışırken özellikle norm kadro atamaları yönetmeliği var bayağı kapsamlı, çetrefilli. Hem üzerine okuyorum hem birkaç tane uzmanla görüşüyorum hem Türkiye Belediyeler Birliği, Marmara Belediyeler Birliğiyle görüşüyorum. Orada da yine, belediyelerde şöyle de bir sorun alanı çıkıyor -Kilis için konuşalım, Antep için konuşalım, Ankara Keçiören için konuşalım, Sultanbeyli için konuşalım- belediyelerin ciddi bir iş yükü var, değil mi? Artık turnak içinde yeni bir grupları var, mültecileri var, Suriyeliler var, göçmenler var, her kimse... Ama belediyenin o güne kadar kendi içerisinde personel kapasitesi bile bunu öngörerek düzenlenmemiş; çok normal yani bunda garipsenecek bir şey yok. Bir kere belediyelerimiz -sonda söyleyeceğim, tekrar söyleyeyim- özü itibarıyla, dokusu itibarıyla yereldir, yerelle hizmet eder ama bugünkü konjonktür bize belediyelerimizin bile uluslararasılaşmasının gerekliliğini ortaya koydu, uluslararası bir vizyon kazanmasının gerekliliğini ortaya koydu. Yani bugüne kadar ben bile başkentte bir tane Birleşmiş Milletler temsilcisini bir kere, iki kere görmüşken bugün Kilis’e gittiğimde Kilis Belediye Başkanı veya Kilis halkı, sokaklarda Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin araçlarını taksı gibi görmeye başlamışsa, her gün muhatapları birkaç tane uluslararası STK temsilcisi olmuşsa, bu belediyenin personel yapısında, fiziki ve normların dokusunda da değişimin gelmesi gerektiğini gösteriyor ve bu bence sağlıklı ve iyi bir şey. Yani bu değişim her zaman kötü değildir. Bu norm kadrolarda da şöyle bir sıkıntı çıktığı söyleniyor. Çok teknik olduğu için detayına inmeyeceğim ama dediğim gibi sonrasında eğer çalışmalara devam edilecek olursa memnuniyetle bu bilgilerimi ve çalışmalarımı paylaşmak isterim.

Yine burada belediyeler “A, B, C, D, E, F” diye gruplandırılıyor: Büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri ve ilçe belediyeleri şeklinde. Yine burada temel belirleyici kriter, başta nüfus, ardından turizm veya sanayi gelişimi vesaire vesaire işte yurt içi hasılası dağılımı şeklinde oluyor. Bunlar aynı şekilde, bu yasa açık ve net bir şekilde büyükşehir belediyelerine kaç tane daire başkanlığı açabileceğinin

sayısını vermiş. Örneğin diyor ki: “Siz 150 tane belediyenin içerisinde daire başkanlığı kurabilirsiniz ve burada bir isim kısıtlamasına da gitmiyorum.” Bu da bugün Gaziantep Büyükşehir Belediyesi de dâhil olmak üzere birçok belediye de görebileceğiniz göç daire başkanlıklarının açılmasını sağlamış. Adı göç başkanlığı, adı göç uyum başkanlığı, göçmenler... Fark etmez ama bazı belediyelerde bugün çok somutlaştırılmış daire başkanlıkları var göç adıyla, bazı belediyelerde yok. “Neden?” dersiniz, yine bu norm kadro atamasına takılmasıyla alakalı bir durum. Yine bunun çözümünü bazı belediyeler nasıl yürütüyor? Mevcut başkanlıkları üzerinden -işte aile başkanlığı, sosyal işler en çok kullanılan- bu başkanlıkların altında bir de göç alt dairesi gibi oluşturuyor ama mevzuatta çok yerine oturtmadığı için ne buraya bir personel alımı sağlayabiliyor... Genellikle içeriden transfer yapılıyor; başka daire başkanlığından oraya işte hasbelse dil biliyorsa onun dilinden istifade etmek gibi. Bu anlamda ciddi bir handicap oluşuyor. Hâlbuki bugün çok açık ki bizim belediyelerimizin bir kere her şeyden önce dil bilen personel ihtiyacı doğdu, -bu çok önemli bir ihtiyaç- artı göç konusunda, bu göç yönetimi konusunda uzmanlaşan personel ihtiyacı doğdu. Ve biz gidince şunu görüyoruz: “Mevzuat bu norm kadro atamaları sebebiyle bizim açabileceğimiz daire başkanlıkları açamayacaklarımızı kısıtladığı için biz bunu gayriresmî diyebileceğim, yine bir şekilde mevzuata oturtulabilen ama çok da işlevsel olmayan yöntemlerle yapmak zorunda kalıyoruz.” diyor. O nedenle bu üzerine çalışılması gereken konulardan bir tanesi.

Tabii yerel düzeyde kapsamlı ihtiyaç analizlerinin yapılması oldukça önemli yani bugün biz 4 milyonu toplu olarak düşündüğümüz zaman ki, bunlar kim, neredeler, ne istiyorlar, biz ne istiyoruz? İhtiyaçları çift boyutlu, iki taraflı düşünmek başka bir şey; Kilis üzerinde, Antep üzerinde, Sultanbeyli üzerinde, Ankara üzerinde, Keçiören üzerinde düşünmek başka bir şey. Bu anlamda da aslında bu ihtiyacın bile ne olduğunun çoğu zaman çok bilinmediği ortaya çıkıyor. Mesela, bir yandan avantaj gözüken, biraz da hadi Türk misafirperverliği ve kucak açması diyelim, bugün Türkiye’de, yerelde STK’lerin çoğu inanılmaz yardımlar yapıyor. Bilir misiniz, sahaya gidince duyduğumuz çok enteresan şeylerden bir tanesi -arkadaşlarımdan da duyuyorum- bir Suriyeli evine veya bir muhtacın evine üçüncü kezdir çamaşır makinesi gidiyormuş mesela, üçüncü kezdir. Artık kapıyı açıp “Yok, bizim var.” diyorlarmış. Bu da şu demek: yardım yapma niyetli STK’ler var, kişiler var, belki o anlamda bir bütçe var ama bir koordinasyon olmadığı için, nerenin asıl ihtiyacının ne olduğu bilinmediği için belki bir duplikasyona yol açıyor. Bu tabii hem bir zarar ziyan hem de gerçek anlamda başka mağdurlar da devam ederken bir kısmın daha çok bundan nasiplenmesine de sebep oluyor. Bu anlamda bu planlamanın ortaya çıkması lazım. Ha burada rol kime düşüyor? Bir kere yerel yönetimlerin, belediyelerin bunun ihtiyacının farkına varıp inisiyatif alması ve bence biraz da biz akademisyenlerin, araştırmacıların elini taşın altına koyması gerekiyor. Murat Erdoğan Hocayı Başkanım da çok iyi tanır, Komisyon da misafir etmişsiniz sanırım. Biliyorsunuz o çok fazla saha çalışması yapıyor. Bunlar aslında biraz daha özele indirildiği zaman bu ihtiyaç analizlerini ortaya çıkartmak bakımından alanda çalışan akademisyenler, ilgili STK’ler özellikle donör dediğimiz finansmanı, bütçeyi sağlayabilecekler belediyenin inisiyatifinde, yerel yönetimlerin inisiyatifinde bunları yapabilirler, çok da zorlu şeyler değil.

Bir başka önemli konu, belediyeler ve STK’lerin iş birliğinin güçlendirilmesi. Şöyle söyleyeyim: Mevzuatın açıklarını ne kadar konuşursak konuşalım, bu süreç içerisinde aslında belediyelerin elini en çok rahatlatan şey STK’lerle olan iş birlikleri oldu, hem yerel STK’ler hem de uluslararası STK’ler. Çünkü yine -biz bize olduğumuzu düşünerek daha açık konuşayım- ihtiyaç bir yerde aslında para, bütçe kısıtı, değil mi? Ve bir şekilde o para, o bütçe işte bu yerel veya uluslararası STK’lerle iş birlikleriyle gelebiliyor. Bu da yine bizim belediyelerimizin doğası gereği çok alışık olduğu, çok ihtiyaç duyduğu

bir şey değildi ama bu yeni dönemde artık belediyeler “Proje yazma” diye bir şey konuşuyor, proje geliştirmeden bahsediyor çünkü çalıştıkları STK’lerin böyle ihtiyaçları ve talepleri var. Fon desteği sağlanması için iş birlikleri gerekiyor, hâliyle bir uluslararası vizyon ediniyorlar.

Bunları bahsettikten sonra bir iki somut örnek de vereceğim. Peki bunu nasıl yapalım? İnanın elimizde şu an bu anlamda gayretle çalışan, bir şekilde bunun sistemini oluşturmuş iyi uygulama örneği diyebileceğimiz belediyeler var. O nedenle çok da böyle rüyaya yatıp sabah uyandığımız zaman bir ilham gelmesini beklemeye gerek yok. Bu anlamda, bizim, işte o nedenle bir diğer maddemiz de o. Aslında STK iş birliğinden öte, belediyelerimizin kendi arasında iş birliğinin güçlenmesi, hatta büyükşehirin ilçe belediyeleri arasında bile koordinasyonunu sağlamlandırması önemli bir şey. Yani biz sağımıza, solumuza; önümüze, arkamıza daha çok bakıp “Kim ne yapıyor, nasıl yapıyor, nasıl istifade edebilirim, kendi verimi, kendi bilgimi nasıl paylaşabilirim”den gocunmayan bir mantaliteyle hareket etmek durumundayız. Bakın, mültecilerin kent konseyi gibi oluşumlarda etkin rol oynamasının sağlanması; ben bunu nerede söylesem bir tebessüm oluyor, çok da haksız değil. Şöyle ki: Bu kent konseyi gibi yapılanmalar, aslında bugün Avrupa’da çok daha -tırnak içinde- iyi işleyen, pratik yapılanmalar. Bizde çoğunlukla bazen kâğıt üstünde kaldığı da olabiliyor. Nasıl, değil mi?

MELİHA AKYOL (Yalova) – Evet, öyle.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Evet, bu anlamda. Şimdi “Hocam biz daha kent konseylerini aktif olarak kullanamazken, bir de mülteciler mi orada aktif olacak?” denildiğini çoğu zaman duyuyorum. Ama olmayacak da bir şey değil. Burada da şu refleksten, fobiden, korkudan uzaklaşmak lazım: Bugün ben nereye gitsem, özellikle Suriyelilerin ağırlıkta bulunduğu yerlerde, hocam bundan dört beş sene sonra yerel seçimler yapıldığında buradan bir tanesi aday çıksa başımız belaya girmez mi, en büyük kaygılardan bir tanesi bu. Şimdi, böyle de arada kalmış bir durum var. Bir yandan özellikle yerelde bu -tırnak içinde- kontrolün, bu merkezîyetçiliğin bir bakıma tanımadıklarımıza, yabancılara, göçmenlere, mültecilere adı ne ise geçer mi endişesi korkusu -bu, daha devlet refleksiyle ve devlet güvenlik algısıyla anlaşılabilir- ama bir tarafta da demokrasinin ve insan haklarının temel ilkesi. Sesini duyurmasına müsaade etmek ve platformda bir araya gelmek... Hele ki uyumsa uyumun en önemli noktası kent konseyleri. O nedenle, ben bu ikisi arasında nispeten bir denge kurulması gerektiğini düşünüyorum. Bu kadar korumacı bir refleksle ve korkuyla bakarak... Bu, özünde biraz da devletin gücünü küçümsemek oluyor, onu da söyleyeyim, bu kadar rahat bir kontrolün ele geçirebileceği kurgusu üzerinden. O nedenle bu bir araya gelme platformlarını sağlarsak hem uyumu kolaylaştırmış hem de bu diğerlerinin -tırnak içinde- potansiyellerini de bir şekilde içimize çekmeye başlamış oluruz. Bu da üzerinde çalışılması gereken noktalardan bir tanesi. Yerel yönetimler arası iletişimin güçlendirilmesi, ortak çalışma gruplarının oluşturulması da dedik. Yine sahaya gittiğimizde en temel sorunlardan bir tanesi ortak veri tabanı. Sultanbeyli Belediyesi gibi...

Bu arada, sayın vekillerim, hepinizin muhtemelen tabii ki temsil ettiği iller var. Gelirken de bunun endişesini taşıdım. Şimdi, Türkiye Belediyeler Birliğine (TBB) model hazırlarken de öyle. Bire bir çalıştığımız bazı belediyeler var, aklımıza ilk ondan örnek geliyor. Yani burada iyi niyetle bakmak lazım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Rahat olun hocam.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Aslında haklı da buluyorum. Mesela, diyor ki: Hocam, bizim de şöyle bir şeyimiz var, bunu niye görmedik? Ya bizden kaçtı ya iyi duyurulamadı vesaire vesaire. O nedenle, hani varsa sizin de bildiğiniz iyi örnekler, lütfen, bunu paylaşın, biz de hatta kendi havuzumuza dâhil edelim, bu bilgi paylaşımını yapalım. Ama yakın zamanda son araştırma raporumu ben Sultanbeyli ve Hatay’da yaptım özellikle ekonomik entegrasyon üzerine. O yüzden şu an özellikle Sultanbeyli’yi daha yakın çalıştığım için aklıma ilk o geliyor. “SUKOM” diye bir sistem üzerinden kendi belediye verisini

oluşturan bir yapı Sultanbeyli. ve gerçekten ciddi bir emek işi. Kapı kapı gezip âdetâ bölgelerinde yaşayan bütün Suriyelilerin, mültecilerin hem ihtiyaçları üzerinden analiz hem de kimlikleri üzerinden analiz... Yani bana şunu demişlerdi: “Hocam, biz o çocuğun, Suriyeli çocuğun ayakkabı numarasının ne olduğuna kadar kayda alırız.” Bakın, şimdi, bu bir yerde başka bir tartışma konusu da olabilir insan hakları çerçevesinde yani kişisel verilerin korunması çerçevesinde, özel hayatın gizliliği çerçevesinde. Ama biz şunu biliyoruz ki: Bazı krizlerin yönetim aşamasında, çok uç örneğini bunun olağanüstü hâlde de gördüğümüz gibi veya bu son corona virüsü örneği bile öyle. Seyahat özgürlüğü dediğimiz en temel insan hakları özgürlüğüdür, elinden aldık. Neden? Çünkü ülkenin sağlık güvenliği altında bir endişesi vardı, değil mi? Şimdi, o nedenle olayı bu kadar felsefî boyutundan çıkarak pratikteki uygulamasına baktığımız zaman, bir belediyenin demek ki istese böyle bir çalışmayı yapabilme kapasitesi var. Ha, buna niyeti olan bir belediyenin demek ki çok uzağa da gitmesine gerek yok. “Sultanbeyli veya bu tarz uygulamaları yapan belediyelerle nasıl bir yolla bunu gerçekleştirebilirsiniz?” dese bile herhâlde bunun cevabını alacak veya istişaresini yapacaktır. Ama şunu da söylüyorlar: “Biz her ne kadar belediye özelinde bu tarz uygulamalar yapsak bile bunları da belli bir çatıda toplayan ortak bir veri tabanına ihtiyacı var.” diyorlar. Biz bu talepleri Türkiye Belediyeler Birliği, Marmara Belediyeler Birliğiyle de paylaşıyoruz. Bu da temel ihtiyaçlardan bir tanesi. Yani “Bölgemizde kim var, ne kadar var, ihtiyacı ne?” üzerinden detaylı bir çalışma.

Bunlar, az önce bahsettiklerim çokça geliştirilebilir ama temel konu alanlarıydı.

“Çok konuştuk, peki genel çerçeve neydi.” dersek... Yani bir gün eğer böyle bir tasarı sunulursa bence bu başlıkların altını doldurmakta fayda var. Hukuksal sorunlar -mevzuata ilişkin sorunlar diye nitelendiriyoruz- belediyelerin bütçesine ilişkin sorunlar, uzman personel istihdamı sorunu, az önce bahsettiğim norm kadro sebebiyle; belediyelerin fiziki kapasitesinin sorunu, veri tabanı, bir de dezavantajlı mülteci gruplarının ihtiyaçları -burada da özellikle ağırlıklı olarak kadın ve çocuklar hatta engelli mülteciler hatta “LGBTI” dediğimiz diğer gruplar- bütün bunlar da yine bu genel başlıklar halinde değerlendirilmesi gereken gruplar olmakta. Başka müsaadenizle de, müsaadeniz olursa.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Kaç dakika daha sürer Hocam?

DR. NİHAL EMİNOĞLU - Toparlayacağım.

Şöyle de götürmek isterim: Şimdi biraz daha başka bir boyuta geçeceğim. Buraya kadar olan kısmıyla ilgili eğer vekillerimin soru ve yorumları varsa hem ben bir soluklanma fırsatı bulmuş olurum hem de biraz daha interaktif götürmüş oluruz.

Buyurun lütfen, eğer müsaadeniz olursa.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bitti mi?

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Yok, devam edeceğim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Kaç dakika sürecek?

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Valla, biraz Avrupa Konseyinden bahsedeceğim yani.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Toparlayalım, sorulara geçelim olmaz mı?

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Tamam, aynen öyle.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bol soru sormak istiyorlar size.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Ben de aslında öyle, o yüzden ben de hani çok “Kesintisiz gitmesin arada soru alayım.” dedim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Arkadaşlarla bekliyoruz.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Estağfurullah, çok memnun olurum bundan.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir beş dakika daha.

Şimdi, efendim, benim burada Avrupa Konseyiyle ilgili vurgulamak istediğim şu var: Tekrar söylüyorum, “Biz uyum konusunda neler yapmalıyız.” derken ben hep iki yol söylüyorum. Birincisi, emin olunuz, kendi belediyelerimiz içerisinde çok iyi çalışmalar yapanlar var, o nedenle önce bir etrafımıza bakmakta fayda var. Onun dışında da uluslararası ortaklarımıza bakmakta fayda var.

Yine ben sonda söyleyeceğimi başta söyleyeyim de aklına eğer bu tarz sorular gelen varsa... “Her şeyi Avrupa’dan mı öğreneceğiz.” refleksiyle veya “Avrupa bakın yine en iyisini yapmış, gelin biz de bunu yapalım.” refleksiyle asla bunu söylemiyorum. Hele ki yaklaşık 9 10 sene kadar Fransa’da kalmış, bu sürenin yarısından fazlasını Avrupa Konseyinde çalışmış birisi olarak hem Konseyin kurum olarak, bir uluslararası örgüt olarak, hem de Avrupalıların çoğu zaman nasıl refleksler verdiğine, ne kadar iyi niyetli olabildiğine bazen bu “iki vitesli” dediğimiz, tırnak içinde “iki yüzölçümü” dediğimiz uygulamalarına da şahit olmuş birisiyim. O nedenle bunu Türkiye’yi aşağıda tutup bir hiyerarşi oluşturup “Gelin en iyisini onlardan görelim.” olarak anlatmıyorum ama şunu da görüyorum ki gerçekten orada da -çünkü göçmen ve mültecilerle bir arada yaşama kültürü nispeten bizden daha öncesine dayandığı için- süreç içerisinde gelişmiş ve bizim uyarlayabileceğimiz modeller var.

Bakın burada 3 konudan hızlıca bahsedeceğim. Benim hâlâ danışmanlığını yaptığım, uzmanı olarak çalıştığım Kültürler Arası Şehirler Programı’ndan birazdan bahsedeceğim. İki tanıdık belediyenin de adını orada göreceksiniz. Bu Kültürler Arası Şehirler Programı “Bugün yerel yönetimler düzeyinde yabancılarla bir arada yaşamayı nasıl gerçekleştirebiliriz.” dediğimizde bize çok inanılmaz, sağlıklı bir yol haritası sunuyor.

Yine aklınıza gelebilecek bir şeyi baştan söyleyeyim: Türkiye, Avrupa Konseyinin kurucu üyesi takdir edersiniz ki, hatta birkaç sene öncesine kadar “grand payeur” dediğimiz büyük katılımcı devleti olmuştu, katılım payını artırdı. Şu da bir gerçek ki Türkiye ile Avrupa Konseyi arasında siyasi çatışmalar zaman zaman olmuştur, ilişkiler gerilmiştir ama bugün hâlâ Avrupa Konseyinin ilk ve tek Türk Başkanı olan Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı Mevlüt Çavuşoğlu’yla anılır. Onun ötesine gidelim, bugün Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisinde de -muhtemelen sizin çalışma arkadaşlarınız da var- 18 tane parlamenterle temsil edilmekteyiz. Yakın zamanda hatta yine bir vekilimizin bizzat raportörü olduğu Kayıp Çocuklar Raporu da sunuldu. Yine Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nde de bizim 18 tane belediye temsilcimiz var yani Konseyle bizim ilişkilerimiz devam ediyor.

Her ne kadar Konseyin bu anlamda siyasi bir yapısı olsa da ben şunu açık söyleyebilirim ki: Kültürler Arası Şehirler Programı -Avrupa Konseyinin bir alt organı diyebilirsiniz, bir kurumu diyebilirsiniz, bir kurulu diyebilirsiniz- yapısı, prensipleri ilkeleri itibarıyla bu siyasetten nispeten en uzak kalan kurumlardan bir tanesi. O nedenle “Belediyeler özelinde parçası olalım mı, olmayalım mı?” dendiği zaman ben bunu Konsey adına çalışan ve aynı zamanda bir Türk vatandaşı olarak gönül rahatlığıyla söyleyebiliyorum. Birazdan nedir, ne değildir biraz daha bahsedeceğim.

Yine Konseyin iki tane önemli hareket alanı var ki, projesi var ki yine sadece Konsey üzerinde şekillenen, bir şeyler ise çok tanıdık gelen şeyler: Bir tanesi nefret söylemiyle mücadele. Bu takdir edersiniz ki insan haklarının zaten temel prensiplerinden bir tanesi. Özellikle bir toplumda yabancı, göçmen, mülteci nüfus artınca daha çok ortaya çıkan bir şey “hate speech” dediğimiz ama bir şey daha var ki bu nefret söylemi doğrudan birisine küfretmek veya hakaret etmenin ötesinde bir dil, bazen övdüğümüzü zannettiğimiz zaman bile aslında ayrımcı bir dil kullanabildiğimizi gösteren. O nedenle nefret söylemiyle mücadele çalışırken aslında bayağı zihnimizi, dilimizi terbiye ettiğimiz önemli bir süreç. Bir tanesi de “antirumör” dedikleri... “Söylentiyle ve dedikoduyla mücadele” diye çevirebiliyoruz birazcık ama ben buna “stereotype”lar, basmakalıp fikirler de diyorum, hani Suriyelilerle ilgili hep doğru bilinen yanlışlar diyoruz ya, onlarla nasıl mücadele edileceğine dair stratejiler. Bu

stratejiler, üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi tarafından bize yol haritası olarak zaten sunuluyor. Yani deniyor ki: “Benim üyem bir ülke, eğer isterse ben hem yol gösterici olurum, yardımcı olurum bunların uygulanmasında hem de bilgilerimi, verilerimi ve partnerlerimi paylaşırım bunu yapanlar noktasında.” O nedenle söylüyorum; yeniden bir şeyleri yaratmak gerekmiyor, sadece uygulamasına bakmak lazım.

Bakın bu “Intercultural Cities” Programı’nın -ben doktora çalışmamı yaparken bu program üzerine çalışıyordum- üyesi olan 136 tane belediye var. Avrupa Konseyinden nispeten farkı şudur: Avrupa Konseyine sadece Avrupa devletleri üyeyken bu “Intercultural Cities”, Kültürler Arası Şehirler Programı Japonya ve Amerika’dan bile belediyeyi üye yapar. Zorunluluk değildir, belediyelerin talepleriyledir. Ben 2016 sonuna kadar çalışmalarımı yaparken Türkiye’den herhangi bir belediye üye değildi. “Acaba bu siyasi bir duruş mu, yani bir devlet duruşumu?” diye araştırdım, bilinmediğini fark ettim. Sonra hem Konseyde çalışan bir uzman olduğum için hem Türk kanadıyla diyaloglarım güçlü olduğu için, daimi temsilciliklerimizle diyaloglarım güçlü olduğu için bu işi biraz misyon edindim ve tesadüf o zaman yine Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin bir toplantısında Bursa Osmangazi Belediye Başkanı Mustafa Dündar Beyefendi oradaydı. Bu projeden onlara bahsettik, “Bakın, Avrupa Konseyinde böyle bir yapılanma var, size ciddi bir yol haritası sunuyor, belediyeye uluslararası bir vizyon katıyor.” dedik. Vizyon sahibi bir belediye, “Hocam biz varız.” dediler ve ilk üye olan belediyemiz Bursa Osmangazi’dir. Bugün “Bursa Osmangazi Kültürler Arası Şehirler Platformu” veya “Avrupa Konseyi” diye bile Google’a yazarsanız bizim orada en son yaptığımız çalışma ziyaretini dahi görebilirsiniz. Bu adımı ilk orası attı.

İkinci olarak da Kepez... Yalnız Çanakkale Kepez diyelim, şu an Çanakkale’nin hocası olarak hep Antalya’yla karıştırıyoruz. Çanakkale Kepez... Bu da yine biraz tesadüf çünkü ben Çanakkale Üniversitesinde hoca olduğum için bir gün yine bir toplantıda konuşurken bir önceki Kepez Belediye Başkanı Ömer Faruk Mutan “Hocam, biz bu inisiyatifte yer almak istiyoruz.” demişti. Bugün, şu an 2 tane belediyemiz var. Benim akademisyen olarak, bir entelektüel olarak misyonum -belediyelerle çalıştığım için- gittiğim belediyelere her ortamda detaylarıyla “Kültürler Arası Şehirler Programı nedir, bir belediyeye nasıl bir katkı sağlar?”ı anlatmak, aslında tam da şu an “Belediye olarak Suriyelilerle, yabancılarla bir arada yaşamak nasıl olur Hocam? Nasıl yol haritası sunar?” dediğinizde buna aracı olmak. Ben şu an hem bu Kültürler Arası Şehirler Programı’nın bir uzmanı olarak çalışıyorum. Hâliyle, genellikle eğer bu tarz raporlamalar yapılıyorsa Türk olmam sıfatıyla da uzman heyetine dâhil oluyorum ama gönüllü olarak da bu inisiyatife girmek isteyen belediyelerimize destek oluyorum. O nedenle hem Bursa Osmangazi’nin hem Çanakkale Kepez’in raporlarının hazırlanmasında belediye tarafıyla da çalıştım, Konsey tarafıyla da çalıştım.

Gönül ister bu belediyelerimizin sayısı artsın. Çeşitli görüşmelerimiz oldu denk geldikçe çünkü bu bir iş ve bir “business” değil, yani denk gelecek, niyeti olan bir belediye olacak, konuşacaksınız ve yolu açılacak. Fatma Şahin Hanımefendi’yle de konuştuk, sıcak baktılar; Antep’te bunun çalışması devam edecek. Sultanbeyli’yle konuştuk sıcak baktılar. Ben geçen bir toplantıdaydım, Zeytinburnu Belediyesinden sonra geldiler, “Hocam bir görüşelim buna bakalım.” dediler. Benle veya bensiz sorunu değil ama böylesi bir yapının içinde olmak... Bakın orada tematik konular var. Yine, söylentilerle mücadele için, kültürel mirasın korunması için, mülteci hakları için, göçmen ve “risk management” dediğimiz bu risk yönetimi açısından ve kültürler arası uyumun sağlanması açısından stratejiler geliştiriyor.

Özetle bu yapı şunu söylüyor, diyor ki: “Şehirler çok kültürlüdür, çok yapıldır. İdeal olan bu kültürlerin, bu farklı yapıların birbirleriyle bir ‘interaction’ hâlinde olmasıdır, iç içe geçmesidir, diyalogun güçlenmesidir. Ha, bunun bazı yol haritaları vardır, bu çok kolay bir şey değildir. Biz tecrübemizle bu yol haritasını sunuyoruz.”

Bakın, yerelin uluslararasılaşmasından kastım buydu. Aslında, normalde bir devlet olarak Avrupa Konseyinin üyesiye bir belediye olarak bir Konseyin parçası hâline geliyorsunuz ve Bursa olarak, Kepez olarak, Ankara olarak -fark etmez büyükşehir, il belediyesi, ilçe belediyesi, belediyenin nüfusunun en az 5 binin üstünde olması lazım ki Türkiye’de çoğu belediye bunu sağlıyor- birden size -136, bu sayı gün geçtikçe artıyor- bir ağ sunuyor. Yani, siz Norveçli bir ortağınızla, Fransa’nın işte Strazburg şehrinden bir belediye ortağınızla görüşüp istişareler yapabiliyorsunuz, sizde nasıl oluyor, bizde nasıl oluyor; bunu görebiliyorsunuz. Ben bunu iki boyutuyla da düşünüyorum. Sadece oradan, dışarıdan, Avrupa’dan bir şey öğrenmek açısından değil, Türkiye’nin de iyi uygulama örneklerini yurt dışına göstermesi bakımından. Bakın, bu bir örnek, Intercultural Cities (Kültürlerarası Şehirler) iyi uygulama örneklerini listeler web sitesinde. Sağ altta göreceğiniz konularına göre yani siz de bugün buraya girdiğiniz zaman, konu seçtiğiniz zaman, spesifik bir konu, Avrupa’da bu sistemin parçası olan ülkelerde hangi uygulama örnekleri var; onları anlatıyor ve hatta size iletişim bilgilerini bile veriyor, bu kadar kolay ulaşmak. Ülkeler var, iyi uygulama örneklerinin olduğu ülkeler, bu şekilde bulabilirsiniz. Biliyor musunuz ki bu ülkeler içerisinde şu an Türkiye yok. Türkiye neden yok? Türkiye’de iyi uygulama örneği olmadığı için mi? Asla. Peki çok amiyane tabirle Türkiye’ye Avrupa Konseyinin bir ön yargısı var, kasıtlı mı iyi uygulama örneğini koymuyor? Hayır, böyle bir paranoyadan da uzaklaşalım, bilinmediği için tamamen bu. O nedenle ben hep şunu söylüyorum; iyi örnekleri alabilmek ama kendi örneğimizi de tabiri caizse satabilmek. Bu neden önemli efendim? Benim açımdan çok önemli çünkü ben böyle okuyorum. Diyorum ki: Türkiye, kendi yerel yönetimlerindeki iyi uygulama örneklerini eğer bu tarz listelere –bu sadece bir örnek- dahil edebilirse, sesini duyurabilirse o zaman bir: Uluslararası arenada prestijini artıracak ve prestij bugün her şey. Sistem bunun üzerine kurulu, o yüzden bunu ben hiç küçümsemiyorum bu alanda çalışan bir akademisyen olarak.İki: uluslararası iş birliklerini güçlendirecek, o yüzden eğer bugün sizin hiç görmediğiniz Norveç’in Bergen şehrindeki belediyeyle size bir selamlaşma, bir istişare yapma, fikir alışverişi yapma, seyahat etme hakkı tanıyorsa, oradan bir ortak açıyorsa bu yapıların parçası olmakta fayda var. Orada Gaziantep’in, Kilis’in, Keçiören’in adını duyurabiliyorsa böyle yapıların parçası olmakta fayda var, bu açıdan önemli görüyorum. Yani yeni dönem belediyelerin, yerelin daha doğrusu uluslararasılaştığı bir dönemdir diye görüyorum.

Efendim, benim genel değerlemem bu şekilde, uzadıysa da affınıza sığınıyorum. Şimdi söz Başkanda, nasıl arzu ederse öyle devam edelim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Teşekkür ederiz hocam, sağ olun.

Arkadaşlar bence kendilerini tanıtarak sorularını yöneltebilirler.

Buyurun, sizden başlayalım.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim, hocam.

Tabii burada belediyelerin niyeti önemli, en büyük hassasiyet de bu. Şimdi, mülteci meselesi çok önemli, dev bir konu, insan hakları açısından çok önemli. Şahsen ben siyasi olarak iktidarın Suriye politikasına alabildiğine karşıyım ama alabildiğine de mültecilerin, düzensiz göçmenlerin iyi hizmet alması gerektiğini söylüyorum çünkü insan hakları savunuculuğu bunu gerektiriyor.

Şimdi, birkaç sorum var, belediyelerin bu noktadaki niyetleri bu çalışmaları ne kadar etkiliyor?

İkincisi; belediyeler, bu mevzuattaki 13’üncü, 14’üncü, 38’inci madde meselelerinde kendilerine kaçış yolu ne derece buluyor, ne oluyor, ne bitiyor?

Ve üçüncüsü de; merkezî bütçeden belediyelere aktarılması gereken ödenekler ne derece adil ve hangi ölçüde aktarılabilir? Onları sormak isterim.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Tek tek, soru soru gidelim değil mi Başkanım?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Evet.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Şimdi, şöyle: Belediyenin niyeti zaten en başından beri sorguladığımız bir şey. Dedğim gibi, mevzuat aslında hizmet esası itibarıyla gayet açık bir kapı bırakıyor, o nedenle eğer belediyenin niyeti hizmet etmekse bunun önu açık. Burada bir şey daha ayrışabiliyor. Belediyenin siyasi veya başka bir refleksle prensip olarak bütün yabancıları ötelemesi yine bir niyet. Bir de aslında bu STK iş birliğı, bu projelerin cazip gelmesi sebebiyle bu desteğı alması ama belki doğru yere kullanmaması da başka türlü bir niyet, bu ikisini ayrıştırmak lazım. Yani bir belediye başkanı eğer doğrudan kamuya kalkıp ben bölgemdeki Suriyelilerden memnun değılim, onlara da hizmet götürmüyorum, yasa da zaten bunu engelliyor dendiğinde bu zaten en uç, en görünür noktası. Bu, eğer iyi niyete çevrilmek istenirse yasanın buna müsaade ettiğı anlatılabilir veya siyasi başka refleksler ortaya konulabilir. Bu çok tartışılabileceğim bir nokta değıl çünkü burada niyet açık. Öbür tarafta da -emin olun bunu söylerken aklımdan şu an belediye adı geçmiyor yani bunu da refleks olarak söyleyeyim ama böyle bir şey olduğı gerçeğini de bilerek söylüyoruz- bazı belediyeler bakımından da bu STK iş birliklerini yaparak, uluslararası projelere dâhil olarak, bu finansmanları alarak, her ne kadar bu finansmanların nereye nasıl kullanıldığı teşhis edilse bile takip edilse bile yine iyi niyetle olabilir bilmeden olması münasebetiyle veya gerçekten bazen art niyet münasebetiyle hizmetin tam gitmemesi durumları da ortaya çıkabiliyor. Yani bizim sahada en çok gördüğümüz şeylerden bir tanesi, birçok belediye mesleki eğitim kursları düzenliyor dernekler aracılığıyla. Normalde beklersiniz ki bu dernekler de düzenlenen bu mesleki eğitim kurslarına katılan Suriyeliler, göçmenler mülteciler kimlerse ardından bu şekilde iş sektörüne dâhil olsunlar.

Benim konuştuğum birçok Suriyeli açısından günde birden fazla mesleki eğitim kursuna katılmak zaten işin kendisi olmuş çünkü bir mesleki eğitim kursuna katılarak 30-40 lira para alıyor, günde eder 70-80 lira. Sonrasiyla ilgili bir vizyonu ve perspektifi yok. Şimdi, bu hizmeti, uluslararası projeyi alarak ortaklık yaparak sunan belediye burada kötü niyetli midir? Çok emin değılim, çok acımasızca olur. Ama bu avantajını doğru kullanabiliyor mudur? Hayır, yanlış. O nedenle zaten bu istişarenin, iletişimin artması gerekiyor ki ihtiyaçların tespit edilmesi gerekiyor ki girdi ve çıktı bize neyi gösteriyor? Etki analizi yapmak, belediyelere en büyük tavsiyemiz bu. Size bir yerden bir finansman geliyor. Siz onu buluyorsunuz, proje de çok makul ama bu proje gerçekleştikten sonra katma değırini görebiliyor musunuz ki tekrarlıyorsunuz benzeri projeler açısından? Yine bunu da ayrıştırmakta fayda var. Merkezi yönetimden gelen bütçe dağılımı -söylemişim, onu tekrar açıklayayım, şu an teknik detaylarına çok inemeyeceğim ama- eğer şu anki mevzuat gereğı nüfus dağılımına göre verilirse ki bu bütçe işte biliyorsunuz, belediyelerin yani...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Türk vatandaşı sayısına göre mi?

DR.NİHAL EMİNOĞLU – Tabi, aynen, nüfusta da Türk vatandaşı sayısına göre, önemli olan bu. Çünkü belediyelerin aslında en temel ihtiyaçları kanalizasyon giderleri, çöp giderleri. Yani biz, şimdi dışarıdan olaya başka türlü baktığımız zaman... Aslında ben sahaya inene kadar Suriyelilerin, göçmenlerin, mültecilerin bir belediyede çöp yükünü bile artırdığını ve bunun belediyeye, artı bütçeye zarar olarak döndüğünü düşünmekten uzaktım. Bu kadar basit bir şeyden... Sahaya inince gördüm ki doğru, böyle bir derdi var belediyenin. Şimdi, bu çerçeveden baktığımızda kanalizasyondur, çöp giderleridir... İşte, geçen gün yine bir toplantıda söyledi bizim Türkiye Belediyeler Birliğinden bir temsilci: “Suriye’de su bedava.”ymış. Su bedava olduğı için Suriye’den buraya gelen Suriyelilerin, su kullanımı ve tüketimi noktasında nispeten bizdeki cebimizi yakan hassasiyeti yok. Bu bile belediyeye bir maliyet getiriyor. Şimdi, “Mevcut yasa, merkezden belediyelere bütçe dağılımı ne kadar adil?” diye sorarsanız, mevcut yasa düzenlendiğı dönem itibarıyla vatandaş olan nüfus üzerinden ön görmüşse bence adil ki bu sadece vatandaşlık değıl, beraberinde -tekrar söylüyorum- turizm, sanayi gibi kapasiteleri de ölçüyor. Sadece en yüksek oran vatandaşlığa verildiğı için biz onu ön plana çıkartıyoruz

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Alan büyüklüğü.

DR.NİHAL EMİNOĞLU – Aynen ama burada önemli olan şu var. Dediğim gibi Türkiye’nin artık yeni bir gerçeği var. Eğer biz bu gelen Suriyelilerin gitme olasılıklarını, size rakamları verdim, yani sekiz on yıl sonrasında giden sayısını konuştuğumuz zaman, yakın vadede bunların yarısını hatta yarısından fazlasının döneceğini düşünmek galiba ütöpik olur. Dönmesini istemek, niyet etmek başka bir şey, dönmeyeceği gerçeğiyle yüzleşmek başka bir durum. Şimdi, bu çerçevede baktığınızda eğer bu şekilde kalırsa bu mevzuat adil mi? Adil değil. Yani, tabii ki adil değil çünkü siz orada belediyeye masraf olabilecek unsurları doğuran ciddi bir grubu ve yüzdeyi tamamen görmezden geliyorsunuz. O nedenle bu mevzuat değişikliğinin yapılması lazım, bu da bir diğer noktası.

Bir sorunuz daha var mıydı? Ben kaçırdım mı yoksa böyle miydi acaba?

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yok, devam edin.

DR.NİHAL EMİNOĞLU – Tamam.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Efendim teşekkür ediyorum öncelikle.

Ben Fahrettin Yokuş, İYİ PARTİ Konya Milletvekili.

DR.NİHAL EMİNOĞLU – Memnun oldum.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Şimdi, efendim tabii, sizce belediyelerimizin göçmen ya da mülteciler için ayrı bütçe ayırması doğru bir yol mudur? Her ne kadar siz bunu anlattınız ama şimdi, zaten devletimiz valilikler kanalıyla, Göç İdaresi kanalıyla, Aile Bakanlığımız kanalıyla bir gayretin içinde. Şimdi, bunu çeşitlendirmenin yani yardım sistemini, destek sistemini belediyelere kadar indirmenin bir avantajı olacak mı? Yani bu belediyelerin bu işin dışında bırakılması... Göçmen ya da mültecilerin sorunlarıyla ilgili Göç İdareemiz...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Merkezi idare yapısın

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – ...merkezi idare bunları yapsın, bir. İki, zaten belediyelerimizin durumu... Sayın Cumhurbaşkanımızın seçim öncesi Bursa konuşmasında “Belediyeler bataktakta” sözü var. Şimdi, bu zaten belediyelerimizin içinde bulunduğu durumu başka bir şekilde gösteriyor. Bu konuda niye ısrarla “belediyeler” diye anlatıyorsunuz? Bir kere buna bir açıklık getirin. Üç, belki dünyada uygulamalar buna benzerdir ama bizim ülkemizde zaten yerel yönetimlerde öncelikli olarak vatandaşa belediye hizmetinde, yerel hizmette bir sıkıntımız var. Yani tamam, sosyal yardım filan ama... Dördüncüsü, göçmen yada mülteci konusunda Türkiye’nin, daha doğrusu ülkemizi yönetenlerin kafası sanki biraz karışık. En son, Sayın Cumhurbaşkanımız 1 Ekimde Meclis açılışında “Bunlar misafirlerimiz.” diye Suriyelilerden bahsetti. Fakat sonra “Bunların tamamını vatandaş yapacağız.” dedi. Hatta bu çağrı üzerine herhâlde göçler daha da artacak, Suriye’de kimse kalmayacak. Niye kalsınlar ki?

Bu, tabii, soru olarak sizi çok ilgilendirmiyor ama buradan şuraya gelmek istiyorum. Türkiye’de şöyle bir algı var: Siz, Suriyeli göçmenleri anlattınız ama Suriye’de, Türkiye’de Iraklı, Doğu Türkistanlı, Afganlı ciddi göçmenler var, hatta 12 ayrı millettten göçmenler var ve Türkiye’de şöyle bir uygulama olduğu kanaati var, siz buna rastladınız mı, madem bu konuları araştırdınız? Yani Suriyelilerin bir ayrıcalığı var ama Doğu Türkistan’dan gelen göçmenin ya da mültecinin Afganistan’dan gelenin aynı hakkı yok, Irak’tan gelenin aynı hakkı yok. Bu konuda ben de aynı kanaattayım. Yani, sanki Suriyeli göçmenlere farklı bir muamele... Bunlar doğru şeyler değil tabii ki. Siz buna rastladınız mı? Daha önemlisi, bir mülteci, göçmen nasıl olur da Türkiye Cumhuriyeti devleti bir vatandaşın haklarından daha fazla bir hakka sahip olur. Bu insani midir? İnsan hakları açısından doğru mudur? Mesela geliyor iş yeri

açıyor hiçbir izin almadan, belediyelerimiz göz yumuyor, devletimiz göz yumuyor ama vatandaşımız oraya iş yeri açamıyor, açabilmesi için birçok prosedür uyguluyor. Bunlarla ilgili gözlemleriniz ne, düşünceleriniz ne?

Teşekkür ederim.

DR. NİHAL EMİNOĞLU - Ben teşekkür ediyorum soru ve yorumlar için.

Şimdi bu masraf konusuna bir değinmek istiyorum. “Belediyeler zaten bataktaki, kendi vatandaşına bile yeterince hizmet götüremezken nasıl diğerlerine hizmet etsin.” deniliyor. Değil mi? Doğru anlıyorum. Burada ben ikiye ayırıyorum, doğru ifade kullanmak önemli diye düşünüyorum. Ben kendimi düzelteyim, belki daha rahat anlaşılırım. Suriyelilere ve beraberinde göçmen ve mültecilere yapılan yardımlarla, Suriyelilerin hem yerele hem de devlete yarattığı masraf; ben o yüzden maliyeti ikiye ayırıyorum. Şimdi siz şu dediğinizde çok haklısınız. Hele ki 8’inci yılı sonrasında kent mültecilerinden bahsediyoruz artık, şehirlerin her bir yerine dağılmışlar, yani bu insanlar kamplarda yaşamıyorlar, yüzde bir, yüzde iki kamplarda kalanlar. Efendim “Hâlâ bunların nakdi yardıma, aynı yardıma, koliye, gıdaya, giysiye ihtiyacı var mıdır?” sorgusunda devletin bu anlamda kendisine sanki acil önlem planına âdeta devam ediyormuş gibi bir misyon biçip “Böylesi bir yardımı doğrudan mültecinin kendisine yapması gerekiyor mudur?” noktasında benim de artık bu değişim sürecinde endişelerim var. Şöyle söyleyeyim: Bu insanlar bir şekilde ekonomik hayata ve eğitim sürecine dâhil olduklarında zaten sistemin bir parçası hâline gelecekleri için bu yardım noktasında devlet elini eteğini nispeten çekebilir.

Yeni bir parantez açalım, sizler çok daha iyi biliyorsunuz ama takdir edersiniz ki toplumda bu anlamda da yanlış bir algı var, bugün bizim, “Suriyelinin cebine yardım ve nakit olarak para gidiyor.” diye öngördüğümüz şey, bildiğiniz üzere, Türkiye ve Avrupa Birliği arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde Avrupa Birliği fonlarıyla gerçek anlamda yapılmakta. Sadece adı “Kızılay Kart” olduğu için Kızılay bu yardımı yapıyor diye görülmekte birçok insan tarafından da. Hatta, eğer yine varsa doğrudan koliyle evlerine gıda, yiyecek, giyecek yardımı, bu da yine uluslararası projeler ve STK’ler tarafından yapıldığı için... Devletin cebindeki parayı yardım amaçlı göçmene, mülteciye kullandığı bir dönemden çıktık ama bu, o grubun devlete ve hâliyle yerele maliyeti olmadığı anlamına gelmez. Az önce de söyledik, aynı mahallede yaşayınca o mahallenin kirlenmesinden tutun, ortaya çıkan çöp atığından tutun, kullanılan sudan tutun, kullanılan elektrikten tutun bir maliyeti var. Ha, eğer böyle bir maliyet varsa da bu, “Devlet hâlâ buna ne yapsın?”ın ötesine çıkan yeni bir Türkiye gerçeği oluşturduğu için... Bu bir kabuk değişimi, ben öyle söylüyorum.

İsteyelim veya istemeyelim, bakın onu da tekrar ayrıştırıyorum. Öyle zannediyorum ki şu anın konusu değil ama yine akademik refleksimle söyleyeyim: Yarın uyandığımız zaman burada bir tane Suriyeli kalmasa ve bilsek ki bunlar bir şekilde kendi ülkelerine veya başka ülkelere her neyse, refah içerisinde, güle oynaya bir yerlere dağılmışlar ve burada Türkiye bir insan hakları ihlali yapmamış ve doğru bir duruş ortaya koymuş, zannedersem kimse oturup ağlamayacak. O nedenle, bunda hemfikiriz ama değişemeyecek böylesi bir durumda, bu kabuk değişikliğini kabul ettiğimizde de maalesef bu maliyeti görmezden gelme şansımız yok.

Hep aynı örneği veriyorum: Hasta tahlile ve muayeneye gittiği zaman, kanser teşhisi konuluyorsa bu bir, doktorun onun kanser olmasını istediği anlamına gelmiyor. İki, bu kanserin hasta açısından bir maliyeti var, tedavi masrafları var, psikolojik bir baskısı var ama bunu görmeden bu muayeneyi öteleyip evinize gitmeniz anlamına da gelmiyor. Devlet, yardım konusunda daha sınırlayıcı olabilir ki bugüne kadar da doğrudan yardım yapıp yani kendi parasını, kendi sermayesini mültecinin cebine sokan bir politika zaten izlemedi ama maliyet konusunda bu kaçınılmazdır ki bunun bir çözümünün bulunması lazım, bir. İkinci, belediye, kendi vatandaşına bile hizmette sıkıntı yaşıyor; çok yerinde bir tespit. Hatta ben daha öteye götüreyim, biz bugün, kent konseylerine mülteciler dâhil olsun diyoruz, işte aktif

“social participation” dediğimiz sosyal katılım artsın diyoruz, demokrasiden bahsediyoruz. “Ya, bizim kendi vatandaşımız bunu ne kadar yapıyor?” sorgusuna da gelebiliriz. Ben şöyle bir prensiple bakıyorum olaya, hatta tam da Suriyeli mültecilerin yönetim krizini nasıl avantaja çevirebileceğimiz en önemli göstergesi. Bakın, çok uzatmamakla birlikte biraz daha genişletip söyleyeyim. Biz, Suriyeliler geldikten sonra kayıt dışı ekonomiyi konuşur olduk mu? Olduk. Dedik ki: “Suriyeliler, kayıt dışı ekonominin bir parçası hâline geliyor.” Peki kayıt dışı ekonomi Suriyelilerden önce var mıydı? Vardı. Biz, Suriyeliler özelinde Suriyeliler geldikten sonra eğitimdeki eksiklikleri konuşur olduk mu? Aslında o eğitimdeki eksiklikler var mıydı bizim ülkemizde de? Vardı. Biz daha insani ve ahlaki konuları, işte çoklu evliliklerdir, gayriresmî ilişkilerdir, nikâhsız yaşamadır, üçüncü, dördüncü eşi almalarıdır... Bunları konuştuk mu? Konuştuk. Bunları Suriyeliler üzerinden konuştuk ama Türkiye’nin bazı bölgelerinde böyle gerçekler var mıydı? Vardı.

Aslında, siz doğru bir tespitle bulunarak önemli bir sorunu ortaya çıkarıyorsunuz, naçizane biz de onu yapmaya çalışıyoruz. Tam da bu Suriyeliler üzerinden konuştuğumuz bu sorunlar eğer bizim vatandaşımız için de eksikse bu politikalar herkes açısından kapsayıcı olması doğrultusunda giderse daha sağlıklı olabilir. Size bunun en temel örneğini STK’ler üzerinden göstereyim. STK’lerin, kriz baş gösterdiği günden bu yana çalışma yaparken gerek akademisyenlerle gerek diğer ortaklarıyla ilk yıllarında bütün odağı Suriyeliler üzerineydi. Suriyeliler nasıl uyumlu olabilir? Suriyelilerle ne yapılabilir? Biliyor musunuz ki şu an bu bir dil değişimine ve eylem değişimine gitti. Ben, bugün, bir uluslararası STK’yle oturduğum zaman bana ne diyor biliyor musunuz? “Hocam, ülkede bulunan Afganlar üzerine bir çalışma yapar mısınız? Bu Afganlara da bir bakalım, kaç kişiler, onların ihtiyaçları ne?” Veya daha ötesine gideyim, belediye-STK-akademisyen iş birliği yapılırken belediyeye ne diyor biliyor musunuz? “Bana öyle bir proje sun ki sadece içinde Suriyelileri kapsamamasın, Türkleri de dâhil edeceğim bir şey olsun.” Yani, aslında sistem kendi içerisinde tam da bu sorunu... Çünkü bu iki sebeple önemli. Birincisi, insan hakları açısından baktığınız zaman mağdurlar yanında gözükürken yeni mağdurlar oluşturmamak. İkincisi, siz zaten böylesi ayrıştırma yapıp belli bir gruba hizmeti, yardımı, ilgiyi, odağı çekerseniz toplumda ayrışmaya sebep olursunuz. Ama ben bu kadar karamsar değilim, hem belediyelerin hem hizmet veren STK’lerin hem bu alanda çalışan entelektüellerin bunun farkında olduğu için yeni dönemde zaten bu projelere bir, bütün mültecileri, yabancılara, göçmenleri dâhil ettiğini; iki, onun ötesine geçtiğini... Hele ki uyum konuşurken çünkü uyumun iki ana odağı var: Bir, ana toplum, ev sahibi toplum, Türkler, tırnak içinde. İki, yabancılar. Bunları dâhil ettiğini görüyorum. Yani bir yardım gidecekse çift taraflı gitmesi, bir hizmet gidecekse çift taraflı gitmesi... Bir arada yaşamayı konuşurken “Suriyeliler bizimle nasıl yaşar?”ın değil, “Biz nasıl yaşarız?”ın konuşulması noktasında bir değişim olduğunu görmekteyim.

Yine, kayıt dışılığa ve şirketlerin açılmasına göz yumuluyor mu? Saha gözlemimi söyleyeyim, elimi de taşın altına koyarak söylüyorum. Şunu çok duydum sahada da: İlk başta bu firmalar açılırken birçoğunu görmezden gelen belediyeler oldu yani zabıta gözünü kapattı geçti. Hatta ben bazı Suriyelilerden şu tepkiyi aldım, dediler ki: “Hocam, ben burayı açtım, bir senedir de işletiyorum, kimse gelip bana bir şey sormadı, şimdi gelmişler kaydın var mı şu var mı, bu var mı?” Bu, hangi strateji düşünülerek yapılmıştır, orada ben haddimi aşip devlet adına konuşmak istemem.

İlk başta bu kadar kısır ve düz baktığımızda bir ikilem oluşturdu, bir pozitif ayrımcılık oluşturdu ve bunun Türkler açısından rahatsız edici olduğunu anlamak da mümkün ama başka bir açıdan da bakıyorum, bilmiyorum çok mu uç oluyor. Ben hâlâ şunu iddia ediyorum: Kayıt dışı ekonomiyi her ne kadar desteklemesek de çünkü her şeyin devlet açısından kayıt altında olması, kontrol açısından mümkün olması önemliyse de bu aslında, başta, tabiri caizse göz yummalar, esneklikler biraz da o toplumdaki ayrışmanın, kırılmanın büyümesine engel olmuş. Yani, bir şekilde açtı orayı, kurdu. Başta devlet de çok üzerine düşmedi çünkü zaten muhtemelen belgelerini bile sağlayamayacaktı, oturma izni

de yoktu ama orada o ticaret küçük çaplı ilerlemiş, o insan bir şekilde ekonomik kazancını elde etmeye başlamış. Özellikle yerel açıdan en büyük endişe bu “gettolaşma” dediğimiz ayrımcılığın ortaya çıkması; bu da ekonomiyle ve ötelemeyle olur. Yani, para kazanamayan, evine ekmek götüremeyen eline taş alır, silah alır veya hırçınlaşır. Bu, sadece Suriyeliler için değil bizim için de geçerli. İkincisi, siz, sürekli bir parçaya girmek isteyip güldüğünüz zaman sizi yine de öteleyenler siz de bir “gettolaşma” oluşturur. Belki de, bu anlamda, aslında hani “survivor” diyoruz ya, bir şekilde hayatın bir yerine tutunmalarının bilinçli bilinçsiz önünü açtı ama yine kendi saha gözlemlerimi söyleyeyim, hatta diyorum ya “Suriyeliler şimdi buna tepki gösteriyor.” aynen bu “Açık kapı politikası sonrasında yerleştirme stratejisi izlenmedi ama şimdi kontrol altına alınmaya çalışılıyor.” diyoruz ya şunu çok iyi biliyorum ki zabıta başta olmak üzere -çünkü biz sahaya inince zabıtalılarla ayrıca konuşuyoruz- bildiğiniz bu çalışmaları yapıp bütün firmaları ve firmalar içinde çalışanların kayıt altına alınması noktasında yönlendirmeyi yapıyor. Belki de yumuşak geçişi bile sağlamış olabilir, bu toplum içerisinde çok ciddi tansiyonların, krizlerin çıkmaması bakımından düşünülmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir soru daha var hocam.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Buyurun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hani bu, “Suriyelilerle ilgili işlemleri yerel yönetimler mi yapsın, merkezî yönetim mi yapsın?” gibi sormuştular yani “Niye bu işi yerel yönetimlere veriyorsunuz, dünyada nasıldır?”

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Onu şöyle söyleyeyim. Bir kere evet doğru. Şöyle: Bir, dünyadaki yerel yönetim yapısı Türkiye’deki algıya göre çok daha güçlendirilmiş. Ben bundan bir sene öncesinde Norveç’in Bergen -Bergen ki Oslo’dan sonra en büyük şehirlerinden bir tanesi- saha çalışmasına gittim Avrupa Konseyi uzmanı olarak. İnanılmaz bir şehir, bütün sistem kurulmuş. O zaman daha krizin başıydı, zaten Norveç’te sayılı mülteci var ama Norveç’in nüfusuna oranla da yine önemli bir şey. İşte, bu ‘refugee camp’ler dediğimiz kampları kurmuşlar, bütün ‘reception centre’ dediğimiz merkezlerini kurmuşlar. Biliyorsunuz, orada da mülteci alımı için bir prosedür geçmesi gerekiyor. Dediler ki: “Hocam, bizim merkezimiz çok ağır çalışıyor yani devlet işlemiyor. Devlet işlemediği için ben burada yerel bir sistem kurmuşum, ben buradaki kamplarımı, merkezlerimi boş bekletiyorum. Hâlbuki bir an önce gönderse ben burada sürecimi işleteceğim ve biz belediye olarak tabandan tavana baskı yaptık, süreci hızlandırdık ve dedik ki: Biz hazırız, sen bize gönder.”

Şimdi bu örneği anlatınca çok doğal olarak bana diyorlar ki: “Hocam, biz Norveç miyiz?” Böyle bir güçlendirilmiş yerel yönetim yapısı bizde yok, bunu anlıyorum. Daha merkeziyetçi bir yapıımız olduğunun da farkındayım. Bunun siyasi, politik devlet güvenliği açısından başka endişeler doğurduğu için bu kadar kısıtlı olduğunun da farkındayım. Ama şunu tekrar söylüyorum: Biz isteyelim veya istemeyelim bir ‘fact’ durumla karşı karşıyayız ve bir durumda kabuğumuzu değiştirmemiz lazım. Bu tamamen, yepyeni bir hâle gelmek, yapı hâline gelmek değil ama merkez kendi yapısını koruyarak, merkeziyetçi yapısını koruyarak yerel yönetimin, en azından uyum çalışmalarının güçlendirilmesinin çoğunun örneğini sağlayabilir. En basit örnek bu son anlattığım.

Bir belediye inisiyatif alıp bu uluslararası örgütün yapısı olduğunda -merkez ona “Niye oldun, niye olmadın?” diye sormuyor- bu uluslararası yapının parçası hâline geldiği zaman, işte, bu nefret söylemiyle mücadele, ortak politikalar geliştirmek, uyum içinde yaşamak, örnek modelleri hem de yine uluslararası ortaklarla ayırıp uygulayabiliyoruz. Sorarım size: Bu anlamda yerel yönetime bir maliyeti olmuş oluyor mu? Olmuyor. Peki, merkezin baskısında kalıp bunu yapmaktan uzak kalıyor mu? Kalmıyor. Yani bu ne o ne bu değil, tamamen kontrolü birinden alıp birine aktarmak değil, yerel yönetimleri merkezin önüne geçirip “Esas sorumludur, esas mağdurdur, her şeyi de o yapsın.” demek değil ama biraz daha bu hani “sharing responsibility” diyoruz ya, biz Avrupalıların da hep bunu gözüne

sokuyoruz, sorumluluk paylaşımı, o sorumluluk paylaşımının da şu an kendi merkez ve yerelimiz arasında yapılmasında çok bir sakınca yok. Mevzuat engellemesine rağmen -adı uyum hele ki bizim Komisyonun, onun için rahat söylüyorum- uyum çalışmaları yani “Kimse birbirini ötelemesin, barış içerisinde bir arada yaşanılsın, herkes birbirini tanılsın, Suriyeli kadınla Türk kadın kaynaşsın, çocuklar birbirinin dilinde şarkı söylesin.” noktasında bir uyum modeli konuşuyorsak -samimiyetle söylüyorum örnek uygulamaları var- bunlar belediye, merkez ve mevzuat kısıtlamalarının ötesinde yapılabilecek şeyler.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben şimdi, Fahrettin Bey bir soru sordu da cevap vereyim hani...

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Suriyeliler dışındakilerle ilgili bir çalışma var mı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Onu söyleyeceğim, anladım. “Doğu Türkistanlılar, Afganistanlılar, Suriyeliler, Iraklılar arasında bir fark var mı?” konusu var. Tabii, Türkiye Cumhuriyeti’nin mevzuat sistemi ülkeye göre veya ırka göre bir ayırım yapmıyor ama statüye göre bir ayırım yapıyor. Hani, geçici koruma altındaki kişilere ayrı hak ve yükümlülükler var, ikincil korumadakilere farklı hak ve yükümlülükler var veya sığınmacı statüsünde olanlarda farklı yükümlülükler var. Dolayısıyla hani, Afganistan’dan gelen başka bir statüyle geliyor, Irak’tan gelen başka bir statüyle geliyor, Suriye’den gelen başka bir statüyle geliyor. Statüler arasında fark olduğu için beraberinde de hak ve yükümlülükler anlamında farklılıklar ortaya çıkıyor. Hani, siz “Farklar var mı?” dediniz. Ama bu milletler için değil yani. Suriye’den gelip ikamet izniyle kalanlar da var, Irak’tan gelip kalanlar da var. Irak’tan gelip geçici korumayla kalanlar da var, bu anlamda Irak’tan gelip sığınmacı statüsünde kalanlar da var. Statüden dolayı bu sığınmacılar arasında farklar var. Hani ben sizin sorunuza cevap hakkında söylüyorum. Bu bir ülke ayırımı değil ama ırk ayırımı değil. Bir de şu var tabii, Fahrettin Bey’in söylediğinde bir şey var. Tabii biz, Suriyelilere bakışı yalnızca onlara gıda paketi vermek gibi algılıyoruz veya uyumu da öyle algılamışız maalesef hani, yardım... Esasında uyum çok farklı bir şey. Bunun da en büyük örneği burada:

Geçici koruma statüsündeki Suriyeliler geldiler iş yeri açtılar. Birçok belediyede ben de dedim ki: Niye siz bunlarla ilgili denetleme yapmadınız? Birçok belediye başkanı ve zabıta dedi ki “Biz bunları nasıl denetleyeceğimizi bilmiyorduk.” Ya bunlar normal vatandaş statüsündeki iş yeri açarken herkes için eşit. Gidecektiniz, onlara diyecektiniz ki “Kardeşim iş yeri iznini al, hijyenik şartlarını yerine getir.” “Biz bunun farkında değildik.” diyorlar. Yani uyum faaliyeti yalnızca Suriyeliler için yapılacak bir faaliyet değil.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) – Yumuşak bir geçiş içeriği belki sağlanmış olurdu.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Yumuşak geçişler vardı yani burada.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Tabii, öğrenme süreci.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Belediye başkanları için de, bizim için de yapılması gereken bir faaliyetti. Belki bunlar zamanında yapılsaydı, hani bunlar Türkiye’ye geldiklerinde, belediyedeki zabıta müdürleri, atıyorum sosyal hizmetler müdürleri, ilgili müdürler bir araya gelip, toplanıp bakın bunlar oradan geldiler, bunlar da şu kurallara tabidir, siz bu denetlemeleri yapacaksınız deseydik belki bu noktaya gelmeyecektik. Hani şimdi geri adım atıyoruz gibi gözüküyor burada. Aslında en baştan itibaren onların bir ayrıcalığı yok, bunu net olarak ifade edelim. Anayasa’da da zaten daha fazla hak tanıma şansımız yok onlara.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Tabii, tabii.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ama ben, bu göz yumma dediğimiz olayların bir sebebinin bu konuda yeteri kadar entegrasyon ve oryantasyonu sağlayamamamız olduğunu düşünüyorum. Uyum, zaten yalnızca Suriyelilere olması ya da Suriyelilerin bilmesi gereken bir faaliyet

değil bana göre, uyum karşılıklı, ana toplumun da bilmesi gereken kurallar var, bu anlamda yerel toplumun da bilmesi gerekenler var, yabancıların da bilmesi gerekenler var. Bu anlamda belki biraz farklı davranmak lazım.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Bu karşılıklı uyum ne derece sağlanabiliyor?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Sayın Vekilim, işte zaten bizdeki algı bu yani Suriyeli bir şeye uyacak ama öyle değil aslında. Bu arada kamu da bir şeye uyacak, bizim de uymamız gereken uluslararası sözleşmeler var, onlara bakış tarzlarımız var; bu bilgiyi vermemiz gerekiyordu. Bizim handikabımız şu oldu: Biz tabii ki olay başladığında, bu konuda, daha önce bu kadar sığınmacıyla bir anda karşılaşmamıştık, böyle bir tecrübemiz yoktu; ikincisi süreç çok uzadı. Hani ilk başka üç yıl, dört yıl, beş yıl gibi süreçler öngörülüyordu ama süreç şimdi sekiz yıl, dokuz yıl oldu. Süreç uzadı dolayısıyla sürecin uzamasının da ortaya çıkardığı handikaplar var ama çok büyük bir kazanımımız var bu uyum süreçleri anlamında. Aslında kurumlarımızın, belediyelerimizin, akademik dünyamızın çok büyük kazanımları var. Aslında bunun artık literatüre ve dünyaya kazandırılması gerekiyor, tersine döndürülmesi gerekiyor. Belki hocam bu eleştiriyi yaptı, inanılmaz güzel örnekler var ama bir tanesini transfer edemiyoruz hâlâ.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Evet.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Neden? Çünkü olaya sistematik bakamıyoruz. Neden? Belki mevzuat açığımız da var. Şimdi, yasa böyle diyor da yasa “Belediyeler bunları yapabilir.” gibi bir şey söylüyor. Belediye başkanları da farklı saiklerle yapmıyor. Benim en başta söylemek istediğim oydu. Yani bazıları gerçekten yapmak istiyor ve yapıyor, bazıları yapmak istiyor ama “Mevzuat açısından benim başıma acaba yarın bir iş mi gelir?” diye yapmak istemiyor, bazıları da politik olarak diyor ki: “Kardeşim, ben karşıyım, Suriyeliler benim şehrimde olmasın.” diyor. Bu kadar bölük pörçük bir politika içerisinde de bu sefer sorunlar büyüyüp gidiyor. Yani CHP’li İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı “Ben, Suriyeliler için bir daire başkanlığı kuracağım.” diyor, mesela seçim döneminde söyledi. Yani, bakış tarzı açısından çok olumlu bir adım ama aynı CHP’li Belediye Başkanının altındaki belediye başkanı da şunu diyebiliyor: “Kardeşim, bu Suriyelilerin burada asla yaşamaması gerektiğini düşünüyorum.”

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Problem burada Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yani bu konuda tabii ki bir anlaşma sağlayamıyoruz ama bir gerçek var, bunlar tartışılabilir. Hani, Suriye’de ne oldu, niçin geldiler? Bu tartışılabilir, kabul. Bunlar alınsa mıydı, alınmasa mıydı? Açık kapı politikası olsa mıydı, olmasa mıydı? Bu da tartışılabilir. Bunlar ayrı bir konu ama bu tartışmaların üstünde Türkiye’de 3,5 milyon Suriyeli var.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Bir gerçeklik var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Dolayısıyla, biz ne yapabiliriz noktasındayız şu anda. Burada, yine iki noktamız var; bir grup diyebilir: “Ya kardeşim, hepsini geri gönderelim.” Bu bir görüştür, politik bir görüştür, siyasal bir görüştür. Zaten bunu söyledikten sonra uyum konuşacak bir durumumuz yok. Ama bunlar geldi. Biz, geliş süreçlerini, oradaki süreçleri eleştiriyoruz ama geldiler. Hocam da söyledi, bunlar bu sürecin mağdurlarıdır, failleri değildir; bu sürecin sebebi onlar değildir, mağdurdur. Yani, bu insanların buraya geliş sebebi üzerlerine bomba atılmasıdır, bir şekilde geldiler. Bu insanlar gerçekten -turnak içinde- bir, insan olarak yaşamaya nasıl devam edebilirler; iki, hocam da başta çok güzel söyledi, bunlar kalkınmaya, ekonomik süreçlere hem kendileri açısından hem de yaşadıkları toplum açısından nasıl katkı sağlayabilirler? Bu sorunun cevabı da uyumdur. Bunun için ne yapılabilir? Zaten gelmesinler noktasından sonra biz hani o grupta, onu düşünen insanlarla herhangi bir şey konuşmuyoruz. O siyasal bir görüştür neticede. Ama “Geldikten sonra ne yapılabilir?”i bizim sistematize etmemiz gerektiğini düşünüyorum. Belki de, bizim, geldiklerini kabul eden gruplarla hangi

konularda sistematize etmemiz gerekiyor, yasada bu konuda neler yapmamız gerekiyor, bunu çalışmamız gerektiğini düşünüyorum. Ha, genel merkezî yönetim bu işleri yapsın veya yerel yönetimler yapsın. Bu da bir fikir. Bakın, yani, bunların ikisi de eleştirilecek bir fikir değil, onu söyleyeyim. “Merkezî hükümet yapsın.” fikri yanlış bir fikir diye dünyada söyleyemeyiz. “Yerel yönetimler yapsın.” fikri de yanlıştır diye söyleyemeyiz, farklı örnekleri var ama bunun üzerine mutlaka tartışıp ortak bir noktaya ulaşmamız lazım çünkü bu konu A partisinin veya B partisinin konusu değil aslında, geldikten sonra bu hepimizin konusu. Bu konuda, bu insanlar burada yaşarken uyum için ne yapılabilir, belediyelere hangi görevleri verelim, nereye kadar gelsinler, merkezî idare tam nerede olsun, bu konuda ciddi mevzuat çalışması yapılması gerektiğini düşünenlerdenim. Onun için ben hocamın bu konuda uzman olduğunu düşünerek çağırdım yoksa eleştirmiyorum, fikirler olarak.

FAHRETTİN YOKUŞ (Konya) - Yayılmayı gördüğümüz zaman şimdi bir ilin nüfusundan fazla hale gelmiş ya da bir ilin yüzde 30’una yaklaşmış, zaten bu yapıyı belediyeler kaldıramazlar.

PAKİZE MUTLU AYDEMİR (Balıkesir) – Mevzuat gerekir mutlaka.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU - Zaten şimdi biz komisyon olarak anlaştığımızda belki şunu da diyebiliriz Sayın Vekilim “Belediyelerin de rolü olsun, rolü olmasa bile belediyelere bir baskısı var.” dedikten sonra teklif olarak şunu diyeceğiz: “Belediyelerin gelirleri mültecileri barındıran yerlerde, beldelerde artırılın.” Bu teklifte de bulunmamız gerektiğini düşünüyorum yani yalnızca görev vermek en kolayı, görevle beraber bu anlamda belki bütçe olanaklarının artırılması konusunda biz komisyon olarak teklif edelim. Bakın, artık yeni bir sistem var; yasama yürütme birbirinden ayrıldı diyoruz, kanun tekliflerini biz veriyoruz. Ben, eğer buradan ortak bir kanun teklifi çıkartabilirsek çok mutlu olacağımı düşünüyorum, yeni sisteme de örnek olabileceğimizi düşünüyorum, konu ortak. En baştan beri, Mahmut Bey gitti ama, Mahmut Bey genelde... Zaten gidecekti, hani hoca diyor ya “Zaten düşecektim.” O zaman gittiği için..

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Müsaadenizle ben de bir şeyler söylemek istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun Sayın Vekilim, sözünüzü kestim, sonra siz alın.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Öncelikle çok teşekkür ediyorum hocam, çok kapsamlı, çok güzel bir sunum oldu, çok teşekkür ediyorum.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Ben teşekkür ediyorum, sağ olun.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Şimdi problem şu: Aslında tabii bu, ülkemizin bir gerçeği, artık bu kadar mültecimiz var; Suriyeli insanımız, kardeşlerimiz burada yaşıyor. Bununla ilgili artık uyum çerçevesinde yapmamız gerekenler, bunun için de bugünkü yaptığımız bu toplantı, bu sunum da buna çözüm bulmak ve daha iyileştirmek, daha iyi bir noktaya götürebilmek için. Aslında yerel yönetimler inisiyatif kullanabilir durumda olmamalı. Yani burada kanunen bir şey belirlenmeli, yerel yönetimlerin görevi şunlar şunlar diye tanımlanmalı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Zorunlu hâle getirilmeli.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Zorunlu hâle getirilmeli. Devlet olarak sosyal yardımlaşmanın, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yapması gerekenler şunlar, bunların altyapıya verdikleri sıkıntıdan kaynaklı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yapması gerekenler bunlar, sağlık konusundaki detayları, Sağlık Bakanlığının yapması gereken çalışmalar şunlar diye daha detaylandırabilelim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – İnisiyatife bırakılmaz.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Tabii, inisiyatife bırakılmaz yani inisiyatifle, belediye başkanının keyfiyetinde “Benim dünya görüşüm şöyle, bu dünya görüşüme göre; kardeşim bana ne Suriyeliden ya, ne işi var burada, çeksin gitsin ülkesine, gitsin orada savaşsın.” falan filan, üfürüp duracak adam

kafasından. Öyle bir şey olmaz. Yani bu ülkemizin artık 4 milyon mülteci var, biz bunlarla beraber de yaşayacağız, bu kısa bir süre de sürmeyecek, uzun bir süresi var bu işin, bir kısmı da dönmeyecek, bir kısmı da dönecek, neyse önümüzdeki yıllarda göreceğiz bunun durumunu ama bizim bunu öngörmemiz lazım, bununla ilgili de ön almamız lazım.

Yapmamız gereken şey, biraz gecikmiş olmakla beraber bunun artık bir şekilde kanunlaştırılması gerekiyor. Bakın az önce Fahrettin Bey dedi ki “Devletin bunlara bu kadar destek vermesi doğru mu?” dedi. Devlet bunlara destek vermiyor, Birleşmiş Milletlerden gelen parayla “Kızılay” markası adı altında dağıtım gerçekleştiriyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Nakit desteği veriyor.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Hepimiz sahaya çıkıyoruz, vekiliz hepimiz. Gittiğimiz zaman, vatandaş dağda kalmış, adam sıkıntıda. İş bulamamış, bir sıkıntıya girmiş, diyor ki “Ya kardeşim, siz Suriyelileri besliyorsunuz, biz acımızdan ölüyoruz; biz iş bulamıyoruz, bunlara iş veriyorsunuz.” Ya böyle bir şey yok, bunu anlatmamız lazım. Bunu da ortak dille, partiler üstü olarak hep birlikte bunu söylememiz lazım. İnsanları Suriyelilere düşman etmememiz lazım, insanları mültecilere düşman etmememiz lazım. Ya biraz Allah’tan korkmamız lazım. Hepimiz biliyoruz yani bu adamlar bu ülkeye niye geldiler kim vatanını terk etmek ister? Yani benim köyümün nüfusu 16 hane, ben köyümü her yıl ziyaret etmek istiyorum ama ben doğduğum yere, büyüdüğüm yere, atalarımın olduğu yere gitmek istiyorum. Yani bu adamlar niye buraya geldi?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yani buraya getirebilirsek komisyondaki taslağı, başka bir şey yok, katkı sağlar.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Sayın Başkanım, bu taslağı mutlaka yapmamız gerekiyor.

Bununla beraber bir de aslında sadece Göç İdaresinin meselesi değil bu, başka kurumların da tamamının birbirine entegre edilerek yardımlar konusunda üst çatının artık oluşturulması gerekiyor. Az önce kıymetli hocam söyledi: “Bir eve 3 sefer çamaşır makinesi gidiyor.” Ya bu saçmalık yani bu gerçekten saçmalık. Bunun artık Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığında bir tabanının oluşturulması, bütün STK’lerin üzerinde “bilmem ne yardımlaşma derneği” yazan hepsinin oraya entegre edilmesi gerekiyor. Yani bir tanesi şu dernek, bir tanesi bu dernek, hepsi kendisine bir veri hazırlamış, hepsi kendisine göre bir çalışma hazırlamış, o noktadan yürüyor, o da götürüyor, sosyal yardımlaşma da veriyor, belediye de veriyor, vatandaş da götürüyor, komşusu da götürüyor, Bu işi daha derli toplu bir çatı altında toplamamız gerekiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir şey söyleyebilir miyim? Ben daha önce kaymakamlık yaptım. Bir gariban gelirdi kaymakama daha önce -bir form vardı orada- derdi ki “Ben yolda kaldım, Sayın Kaymakamım.” “Nereye gideceksin?” Diyelim ki “Erzurum’a gideceğim.” Onun yol parasını verir, gönderirdik. Sonra bu eleman yan ilçeye giderdi, 2 kilometre ileride kaymakama bir daha uğrardı. “Efendim, ben yola gideceğim” deyip 150 lira da bundan alırdı. Sonra ne yaptık sosyal yardımlaşmada biliyor musunuz?

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Şimdi, Başkanım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ortak bir sistem kuruldu genel müdürlük, bakanlık olarak, TC kimlik numarasını giriyoruz, kişiye yardım yaptık ya, kişiye yardım yaptığımızda yan kaymakam da görüyor.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Şimdi, Başkanım burada...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Öbür ildeki vali de görüyordu. Dolayısıyla mükerrer yardımları kaldırdık.

Geçen dönem raporumuzda bunu biz yazdık, dedik ki: “Tüm yabancılar için ortak bir taban kurulmalı.”

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Sadece yabancılar için de değil.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tabii özellikle bizim konumuz oydu ya. Ve “Bu tabana, sivil toplumlarda yaptığı yardımı işlemeli, mükerrerlikleri kaldıracağı gibi hiç yardım gitmeyen yabancılar da var, onlar da sistemde görülebilmeli” dedik.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Şu da tanımlanmalı Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bu da doğru bir fikir.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Şu da tanımlanmalı: “Yardımlaşma” yazan derneklerin devlet tarafından kabul edilmesi gerekiyor yani bu dernek yardımı hakikaten yapabilir bir dernek mi? Hangi amaçla, hangi mantıkla yardımı yapıyor? Yani belli bir şey olup da devlet tarafından kontrol altında olması gerekiyor ve o zaman herkes her görüşünü ona göre şey yapacak. Yani bunun için -bu Komisyonun işi değil ama- bunu da teklif edebiliriz, üst komisyon kimse bununla ilgili.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – 3-4 belediyeyi ziyaret edelim. Bence arkadaşlar kendi belediyelerine teklif etsinler.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Hocam, ben tekrar size çok teşekkür ediyorum.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Ben teşekkür ederim, sağ olun.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Gerçekten çok kısa bir sürede çok güzel bir sunum yaptınız.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Bir sonuca ulaşalım. Bu konunun çok önemli olduğunu düşünüyorum.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Son olarak...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – Ben Malatya Milletvekiliyim. İnşallah bizim belediyelerle ilgili oradaki bazı şeylerin sizinle paylaşılması için başkanlarımla görüşeceğiz.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Çok memnun olurum.

HAKAN KAHTALI (Malatya) – İnşallah faydanız da olacaktır. Bizim orada da 30 bine yakın...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Evet, toplantı uzadı. Teşekkür ederiz hocama, gayet iyi bir bilgi hazinesi var. Karşılıklı uyum konusunda da ben iletişimini alayım. Ondan aktüel olarak neler cereyan ediyor, onu da öğrenmek isterim. Şu anda artık uzadı. Ama son bir teklifim Sayın Başkana... Biz burada akademisyenleri de dinliyoruz ama biraz eksik kaldı sivil toplum ayağı. Mesela, Yuva Derneği'nin bu konuda güzel...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ankara'da mı merkezi?

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – İstanbul'da.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Not alalım.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Ben onun iletişimini vereyim. Bu konuda gayet nitelikli çalışmalar yapan, sahayı tanıyan bir dernek. Onların yetkililerini de çağırırsak saha konusunda sivil toplumun deneyimlerini de alırsak iyi olur diye düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – İstanbul'a gidelim dedik ama tabii biz bir türlü toparlanamadık. İstanbul'a bir toptan gidelim çünkü İstanbul'u bir incelemek istiyoruz, sivil toplum, yerel yönetimler...

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Evet, tabii.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Orada kamu ne yapıyor? İnşallah onu da böyle, hepsini... İstanbul’da bir çalışma yapmamız lazım bizim acilen. Biraz o konuda yavaş davrandığımızın farkındayız.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Gaziantep’te de yine aynı şekilde.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Antep’e gittik de, bizim Urfa’ya, Hatay’a, Kilis’e bu ara gitmemiz gerekiyor.

Evet, teşekkür ederiz.

Buyurun.

DR. NİHAL EMİNOĞLU – Başkanım, ben de son olarak şunu söyleyeyim. Çok teşekkür ediyorum, ilgili de bir katılım vardı, sabrınız için de davetiniz için de.

Ben dediğim gibi ilkesel duruş itibarıyla bir devlet burslusuyum. Yani Türk vatandaşı olmanın ötesinde devlete çalışma aidiyetini hisseden birisiyim. İkincisi, bir akademisyen refleksiyle hem İnsan Hakları Komisyonu olarak hem de alt komisyon olarak çalışmalarınızı gönülden destekliyorum ve her zaman da yine bu gönüllülük esasıyla ne zaman ihtiyacınız olursa, ekstra bilgi paylaşımı olur, başka türlü destekler olur, paylaşmaya da hazırım diye söylemek istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben de size çok teşekkür ediyorum. Arkadaşlara da çok teşekkür ediyoruz.

Biz bu konuyu yarın da tartışmaya devam edeceğiz.

İNşallah belediye ziyaretlerimiz de olur diye düşünüyorum.

Toplantımız sonu ermiştir.

Kapanma Saati: 14.59

